

Vsi ovitki ostanejo

NAŠ ROD

LETNIK XII
LETO 1940/41

1

Naslovna slika: *Vladimir Levstik.*

»Naš rod« izhaja v Ljubljani med šolskim letom in ga prejemajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« v mesečnih obrokih po din 3—. Celoletna naročnina znaša 30 din.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Metod Kumelj.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

VLADIMIR LEVSTIK

»Gore niso nikjer tako zelene, nebeška trala nikjer tako sinja, bele ovčke na njej nikjer tako čiste kakor doma. Doma je vse najlepše in najboljše!« ...

Tako je zapisal mojster slovenske besede Vladimir Levstik čitateljem Mladinske matice v »Kresnicah« za leto 1932. Letos se nam pa Levstik oglašja v »Našem rodu« z uvodno povestjo »Peter in Kostja«. Prav zato porabljam priložnost, da prikažemo tega slovenskega pisatelja naši mladini, kako živi sredi delovne sobe, obdan od knjig v najrazličnejših jezikih, in kako je preživel svojo mladost.

Trojna nit prepreza dela Vladimirja Levstika: iskrena ljubezen do matere, moška vdanost domovini in srčno prijateljstvo do živali.

Vladimir Levstik je moj sosed. Komaj dobršen skok imam do njegovega stanovanja. Nova, bela hiša zre s klanca navzdol na Litijsko polje, na reko Savo, ki ga oplaja, in na železno cesto, ki spaja našo, kakor visok žleb zoženo dolino s svetom. Okno njegove delovne sobe je obrnjeno v ta prijetni razgled. Levstik tako neizrečno rad domuje sredi zelenega podeželja in mu za mestni vrvež ni dosti mar. Prav zato ustvarja najraje na kmetih. Prva leta po svetovni vojni je živel v Stražišču pri Kranju, nato se je primaknil bliže svojemu rojstnemu kraju v Mozirje, zdaj pa je že nekaj let pri nas v Litiji.

Po rodu je iz Savinjske doline in na vso moč drži na svoje poreklo in na kraje, ki jih je najpoprej spoznal.

Levstik izvira iz učiteljske družine. Njegov oče Mihael je bil nadučitelj, tudi njegovi dve sestri sta se posvetili vzgojiteljskemu poklicu. Zibelka mu je potekla v Šmihelu nad Mozirjem, ljudsko šolo pa je obiskoval v št. Andražu pri Velenju, tam za ljubko goro Oljko.

Vidno se razneži moj sobesednik Vladimir, ko se ob čašici črne kave pomenkujeva o njegovih mladostnih letih pod Goro Oljko. Tiste čase so se otroci še drugače igrali kakor dandanes. Niso še poznali ne nogometa ne jadrlnih letal. In pogovor jim ni tekkel o avtih in tankih. Vse je bilo bolj preprosto, zato pa tem bolj pristrčno. Prava mladost je doma le na kmetih in mali Vladimir je v tedanjih letih drugoval sosedovim otrokom pri paši. nabiral borovnice ter pekel krompir in koruzo. Kaj rad se spominja dogodivščin ob potoku Ložnici, koder so vaški otroci in z njimi tudi Levstikovi lovili ribe. Še od tistih časov ga spremlja strast za ribarjenje. Pogled v njegovo stekleno omaro, kjer hrani ribiško pripravo, bi zbudil zavist premnogim ribičem: saj ima ribiške protice in drug pribor z vseh vetrov, deloma celo iz daljnje Anglije.

Levstik mi z živahno besedo slika svojo mladost. V duhu vstaja pred menoj skromna občina št. Andraž. Stara votla lipa blizu šole je bila deci središče iger. Tam se je zbirala mladež in v posebno veselje ji je bilo pripovedovanje pravljic. Zdaj ta, zdaj oni je vstal z zelene trate in odšel po grmovju »na potovanje«. Ko se je čez nekaj časa spet vrnil v družčino, je moral pripovedovati, kaj vse je doživel. Šentandraška mladina je tiste čase uživala ob snovanju istorij o duhovih, copernikih, ljudožercih in divjakih. Še danes pripovedujejo njegovi vrstniki — odrasli možje in žene — da je znal vprav Vladimir najbolje jahati konjička domišljije. Kadar se je on razvnel, je bilo najbolj prijetno, in tedaj so radi prisluhnili tudi starejši, tovarišija pa je požirala njegove zgodbe kar z odprtimi ustmi.

»Kaj še pomniš iz časov, ko si trgal klopi v ljudski

šoli, in za katere predmete si se ogreval?« sem ga pobaral.

»Najbolj sem se ogreval za zgodovino, zemljepis in naravoslovje. Prav posebno veselje pa sem imel z risanjem. Že kot pobček sem rad ilustriral pravljice. Tako sem bil navdušen za risanje tudi še kasneje, da niti pri osemnajstih letih še nisem bil povsem trden, ali se bom odločil za slikarja ali pisatelja.« In res, za risarski svinčnik prime rad še zdaj in nas kdaj pa kdaj preseneti z uspelo karikaturao ali ilustracijo. Že v mladostnih letih je dobil kal vnetega fotoamaterja, ki mu ni danes skrita nobena fotografska posebnost. Seveda je tudi pazen zasledovalec ustvarjanja naših umetnikov in vestno spremlja ne samo zapisano besedo v vseh novoizšlih knjigah in revijah, temveč tudi dela naših ilustratorjev. S posebno pozornostjo pa si ogleduje ilustracije v mladinskih revijah, koder se vzgaja rod bodočih čitateljev. Ondani mu je prinesel urednik »Našega roda« risbo Rika Debenjaka. Vzradoščen si je obesil darilo na steno ob pisalni mizi.

»Po katerih knjigah si se gal najraje v mladosti?«

»Moj oče je imel polne police knjig. Najlepše ure sem doživljal ob grških in rimskih bajkah. Ob Odiseji mi je rasla domišljija. Zelo so vplivale name tudi srbske narodne pesmi. Nenasično sem se opajal z doživetji Miloša Obiliča in drugih kosovskih junakov. Te junaške pesmi so me tolikanj navdušile, da sem jih začel ilustrirati v posebni risanki.

Popotna želja me je že dečka vlekla v daljnje kraje. Želel sem si na tuje, pa manj na sever k Eskimom, a toliko bolj na vzhod, pa tudi v južnjaški svet: v Avstralijo, Polinezijo in Ameriko. Sošolcem v pouk in zabavo sem napisal v tretjem ali četrtem oddelku — šola je bila enorazrednica — grozno povest o ljudožerski materi, ki je svojega lastnega otroka spekla in pojedla. Takrat smo sploh uživali ob čim bolj strašnih in nemogočih

prizorih. Preblaženi časi so bili tedaj,« — dé pisatelj in predene pipo tako, kakor jih sesajo mornarji — »ko smo ležali na hrbtih v travi, strmeli v nebo in oblake, si izmišljali istorije in sodili svet čisto po svoje.«

Že v mladih letih ga je pritegnila nase narava in zato je prav z naslado spet in spet prebiral Erjavčeve »Živali v podobah«.

V pomenku se preseliva na celjsko gimnazijo, kjer so zrasli številni veljaki: pisatelji, duhovni odličniki in narodni vodniki. Razboriti in duševno živahni študent Levstik se je vnel najprej za pesništvo. Bil je v tretji gimnaziji, ko mu je urednik »Doma in sveta« že priobčil prvo pesem, izšla je na platnicah. Tri leta kasneje — torej v šestem gimnazijskem razredu — pa mu je urednik »Ljubljanskega zvona« dr. Zbašnik napravil veliko nevšečnost. Študent Levstik mu je poslal neko pesem in ga zaprosil, naj jo priobči z izmišljenim imenom, ker je bilo po takratnih dijaških disciplinskih predpisih dijakom prepovedano sodelovati v tisku. Urednik dr. Zbašnik pa je Levstikovo prošnjo menda pozabil ali kaj ter podpisal Levstika s pravim imenom. Tako je dobil usodno številko »Ljubljanskega zvona« tudi Levstikov oče, ki je v strahu, da bi ne imel sin zaradi tega sitnosti v šoli, nadebudnega pesnika nemalo ošteval.

Levstik je danes poklicni pisatelj. Ves se je razvnel, ko mi je v glavnih obrisih razlagal snov za letošnjo uvodno povest v »Našem rodu«. Topel avgustov dan je vel v sobo, vse je bilo ožarjeno od poletnega sonca in po vhodni brajdi so se spenjali raznobarni cveti. Levstik je iz spomina živahno pripovedoval istorijo o Petru in njegovem mladem prijatelju Kostji, beguncu z daljnjih ruskih planjav, pa o starem kozaku Semjonu — po naše šimnu — dobričini, ki bedi kakor dobri duh nad usodo svojega preljubega Kostje in njegovega prijatelja Petra. V sobi postaja pri-

jetno, toplo, ko jo polnijo figure iz pripovedovalčevega najnovejšega dela. Nato mi še pojasni, kako gradi svoje tvorbe od prve zamisli do ogrodja in nato do poslednje obdelave, preden gre delo v urednikove roke.

Doslej se Levstik ni prepogosto oglašal za našo mladino. Ima pa mnogo zamisli, ki pravi, da jih bo ob ugodni priložnosti prelil na papir. Prvič se je oglasil za mladež v »Novem rodu«, ki je svoj čas izhajal v Trstu. Urednik ga je povabil k sodelovanju in Levstik mu je izročil nekaj prispevkov. Za »Tiskovno zadrugo« je napisal »Dečka brez imena«. Zgodba »Trdoboj in Nisa« je našla časten prostor v šolskih čitankah.

Levstik piše največ za odrasle. Doslej je spisal osem izvirnih knjig, nekaj jih je že prevedenih v češčino in angleščino. Prvo njegovo večje delo so »Obsojenci«, potem so sledila »Svoboda«, »Višnjeva repatica«, »Zapiski Tine Gramontove«, »Gadje gnezdo« in »Deček brez imena«. Za »Vodnikovo družbo« je napisal »Pravico kladiiva« in »Dejanje«. V poslednjih letih je pridno prevajal, kar mu omogoča široko znanje jezikov; med drugimi obvlada: francoščino, ruščino, angleščino in nemščino, pa tudi v srbohrvaščini, poljščini, češčini, italijanščini in španščini je doma. Mož je pravi mnogojezičnik in znanje vseh teh jezikov mu omogoča, da redno zasleduje novice, ki jih radijske postaje vsega sveta večer za večerom spuščajo v ozračje. Mojstrova odlika v prevajanju je ta, da ponasi tuje besede do poslednjih otenkov; prav zato štejemo njegove prevode med najdovršenejša slovenska dela. Poznano je mnenje, da imamo Slovenci prav po Levstikovi zaslugi med vsemi ostalimi narodi najpopolnejši prevod Tolstojevskega romana »Vojna in mir«, ki ga je izdala »Slovenska matica« v 4 zajetnih zvezkih. Vsega skupaj nam je Levstik poklonil doslej že nad 40 prevodov, ki so po večini biseri svetovne literature.

Čeprav imajo pri Levstikovih široke omare, pa ne gredo Levstikovi originali in prevodi na eno samo polico. Koliko požrtvovalnih ur je zahtevalo vseh 20.000 tiskanih strani, kolikor jih je prišlo že doslej izpod njegovega marljivega in veččega peresa!

V vseh svojih delih Levstik vidno izpoveduje ljubezen zrelega moža do domačije in domovine. Do teh svojih spoznanj se je dokopal že v mladosti, prav posebej pa se je postavil v vrsto narodnih borcev v letu 1908. Takrat je spoznal, da je našemu rodu rast omogočena le v svobodni narodni državi, ob složnem sožitju z brati Hrvati in Srbi. Tedaj ga je obšla tudi slutnja, da se nam bliža Jugoslavija. Pridružil se je borcem za Jugoslavijo in je moral zato na trnjevo pot. Malo preden sta se za binkošti leta 1915. spopadli Avstrija in Italija, so ga aretirali; nato so ga vlačili kot nevarnega zločinca po ječah na Ljubljanskem gradu, v Lipnici na Štajerskem, v Hainburgu ob Donavi in v Mittergrabernu. Kdor je moral skozi ječe — kakor Levstik — samo zato, ker je v najobupnejših časih veroval v ustajenje Jugoslavije — ta zna še prav posebej ceniti prostost in domovino. Prav v tem bo Levstik svetel zgled vsem, posebno pa naši mladini.

Domače se je razpletal najin pogovor: živahno in pristržno. Med tem pa se je primotal do naju pisateljev ljubljene, mali španijel Koki. Kakor bi bil nabit z elektriko in bi se mu po žilah pretakalo živo srebro, tako je mahljal z repkom. Vdano se je sukal okrog gospodarja in skušal dognati njegovo razpoloženje.

Dobrodušno je Levstik trepljal svojega miljenca in Kokec se je čutil neizrečno srečnega.

Levstik in Kokec sta me spremila potem, ko smo se nasrebrali Levstikove črnine — kave, ki je ne zna menda nihče bolje skuhati kakor on sam — do vrtnih vrat. Pred ovinkom sem se še enkrat ozrl: mali Kokec se je razigrane volje spenjal po gospodarju.

PETER IN KOSTJA

Ilustriral Maksim Gaspari

I

il je deževen jesenski dan leta 1924., šest let po veliki svetovni vojni.

V prvem razredu podgorske šole so sedeli novinci, držali roke na klo-

peh in s strahom čakali, kaj bo.

Prvi dan pouka! Da, zdaj se je pričlenjalo za malčke novo, neznano življenje. Tudi mlada učiteljica je najbrže mislila na to. Kratkovidne sive oči so ji blodile po stropu, po slikah, po oknih, na katera je bobnal dež svojo pusto pesem, in se nazadnje uprle v obešalnik za zadnjo klopjo. Prav tam nekje, med klobučki in plašči in mokrimi, kar prevelikimi dežniki, jo je čakalo navdahnjenje.

»Otroci!« je izpregovorila z mehkim, skoraj nežnim glasom, ki je izkušal biti strog in resen, pa je nehote podrhteval od zatajenega smeha. »Tiho, ne šepetajte... Kdor ne bo pazil, ga posadim v črno klop!«

Črna klop, joj, to je moralo biti nekaj strašnega. Malčki so se z grozo ozirali po klopih, pa niso videli nobene črne; vse so bile tako stare, črvice in s pipci razrezane, da vobče nisi mogel razločiti, kakšne so. Katera je bila torej črna? Tista prazna tamle ob strani?

»Ta, da, ta!« je nadaljevala učiteljica, ki jim je na obrazih čitala misel. »Pazite, šola je resna stvar; marsičesa se bomo učili, dan za dnem, tja do konca leta, in še bo premalo...« Da, zdaj je vedela, kaj jim hoče reči; bili so namreč njeni prvi učenci, saj je prihajala naravnost z učiteljske šole. »Vsak dan bomo skupaj,« je nadaljevala

s svojim drhtečim, nasmejanim glasom, »dobri znanci bomo postali, kdo ve, nemara celó prijatelji,« je vablivo popravila, »in po tem takem je treba, da vemo, kako je komu ime... Meni je ime Milena Škrjančeva... ste razumeli? Ponovite... glasno, vsi na en mah!«

»Milena Škrjančeva!« je začivalo nekaj drobnih glasov.

»Pretiho! Z menoj morate glasno govoriti... naglušna sem pa slabo slišim,« se je zasmejala gospodična. »Takole: Milena Škrjančeva!« je zaklicala z jasnim, mladostnim glasom. »Nu, zdaj pa še vi povejte svoja imena. Začnimo...«

»Mi... Ja... Tra... Že... Fra... eeeeeaaa!...«

Neznanski vrišč je planil iz klopi. Janezki in Micike, Francki in Žefke, Tratnikovi, Marnovi, Jelovski in kar je še bilo drobiža, so križem vpili na vse grlo.

»Krišč nebeški!« Učiteljica si je zatisnila ušesa, smeh ji je gnal solze v oči. »Tako pa nikar, Bog vas je dal. Kdo naj razume, kaj kričite vsi vprek... Če rečem: na en mah, tedaj odgovorite vsi,« je pojasnila otrokom; »če pa ne rečem: na en mah, tedaj naj odgovori vsak posebej...« V zadregi je spustila oči po strmečih obrazkih. Kdo ve, ali jo zdaj razumejo?

O, in še kako so jo razumeli!

»Že... Fra... Mi... Ja... To... oooooeaaa!...« Micike, Žefke, Janezki in Francki so vsak posebej rezko zagnali svoj odgovor, in mlade oči so se jim svetlo bleščale od veselja, ker je bilo učenje tako lahka in prijetna stvar. Ker so pa iz vneme vsi na mah odgovorili, je nastala ista kolobocija kakor prej.

Gospodično Mileno je kar strah pograbil.

»Tiho, neučakanci!« je zaklicala in udarila z dlanjo po mizi. »Saj pride vsak na vrsto... Mislim namreč,« je nadaljevala: »vsak posebej naj odgovori... takrat, ko ga pokličem... razumete?... Začnimo torej...«

Trideset in nekaj ust se je že odpiralo, toda strogi pogled gospodične Milene jih je udržal. Huda je, so začutili malčki, jej, jej, to pa ni kar si bodi.

»Začnimo od kraja...« Oči so ji obvisle na zalem, temnolasem obrazku dečka, ki se ji je smehljal z levega konca prve klopi. Tudi ona se mu je nasmehnila. »Začnimo torej z našim ruskim bratcem: kako ti je ime?«

Vitki, malce drobni, a žilavi, na pol mestno oblečeni deček je poskočil s klopi in po vojaško vzravan, z rokami ob hlačnih šivih, zvonko odkliknil:

»Konstantin Platôv!«

Toda izgovor mu je bil čuden, nekam mehak in širok, za uho podgorskih otrok od sile smešen; niti učiteljica se ni zanesla, ali je prav slišala. Bilo je takisto, kakor da bi rekel: Kanstancin Pvatôf.

»Še enkrat povej,« je dejala, spet s tistim prijaznim glasom, ki je bil skritega smeha ves poln. »Lepo razločno...«

»Kon-stan-tin Pla-to-v!« je veselo zaklical mali Rus. »Konstantin Vladimirovič Platov,« je popravil, široko in mehko kakor prej.

Zdaj pa razposajenci res niso več strpeli. Ves razred je prasn timer grohot in vik, in prav nič ni zaleglo, da je gospodična Milena tolkla po mizi.

»Ihiihiiiii!« je zacvilila Kurnikova Anica, tista, ki je bil njen nos podoben krompirčku. »Kan-stan-cin! Hiihiihiiiii!...«

»Kan-stan-cín!« je popadel Rjavčev Francek in raztegnil usta od enega uhlja do drugega. »Ohohoho! Kan-stan-cín, hahahaha...«

»Hehehe!... Kanstancín... Pva-tóf! Hihi! Hohohoho!...« Vriskali so, cepetali z nogami, vstajali v klopih in lezli drug drugemu na ramena, da bi videli nesrečneža, ki nosi to grozansko ime. »Kanstancín! Kanstancín!...« Učiteljica si ne bi bila nikoli mislila, da more biti podgorski drobiž tako neugnan.

Tedaj pa je ustavila oči na Konstantinu. Globoko užaljen je stal v svoji klopi in krčil pesti; njegov zali, pravkar še rdeči in vedri obrazek je bil zdaj bel kakor zid, temne zrenice so se mu iskriale od solzá in jeze. Še malo pa bi bil planil na zasmehovalce, kajti vihar ni in ni hotel ponehati. Gospodični Mileni se je storilo inako, kri ji je zavrela.

»Mirujte, sram vas bodi!« Skočila je izza mize in se postavila pred malega Rusa. »Ta deček prihaja iz daljne, velike dežele, kjer govore drugače, ne tako kakor vi... Zakaj se mu smejete? Ubožček je, pred vojno in lakoto je pribežal k nam. Kako bi vam bilo, ko bi morali vi bežati v druge kraje, pa bi se tam neusmiljeni paglavci norčevali iz vaše govorice... iz imena, ki vam ga je mamica dala... iz glasov, ki vas jih je ona učila?... Tiho! Da mi nihče ne črhne!«

Gospodična Milena, ki se je zdela otrokom tolikanj zala, da so vsi zamaknjeno strmeli vanjo, je bila v svoji jezi kar strašna videti. Glas se ji je krhal od razburjenja, rdeče lise so ji gorele na licih in noga v mestnem čevljičku ji je srdito udarjala ob tla. Tudi najbolj razbrzdanim je upadel pogum. Hrup se je podel enakomerno hitro, kakor je bil nastal. Grobna tišina je napolnila šolsko sobo.

V to tišino je nekdo bridko zaihtel. Ubogi Konstantin je dobro razumel učiteljčine besede; vedel je,

da se zavzema zanj, rad jo je imel za to, žalost ga je obhajala, ker je bil tako sam in zasmehovan, in ko je gospodična Milena omenila še mamico, mu je vse to mahoma prekipelo.

Večini otrok se je zasmilil. Plašno so zrlí nanj, in Kurnikova Anica je skesano pobesila krompirček. Le Rjavčev Francé, ki je bil vobče majhen razbojnik, je hotel znova prhniti v smeh; ali tedaj jo je dobil od Novakovega Petra pod rebra, da je kar zastokal.

»Grdoba!« je skoraj glasno šepnil Peter, čvrst in živahen dečko s svetlimi kuštri in modrimi očmi. — »Samo poizkusi!«

Gospodična Milena se je sklonila h Konstantinu in ga nežno pritisnila nase. Rada bi mu bila rekla kaj dobrega, tolažilnega. Tedaj ji je prišlo na jezik dvoje, troje ruskih besed, ki jih je imela odnekod v spominu.

»Mili, bedni, horóši malčik!« je zamrmrala z materinskim glasom. »Ljubi, ubogi, dobri deček...«

To ni bilo kdo ve koliko, a malemu Rusu se je neizrečno prileglo. Pri tisti priči je nehal hlipati, solze so mu usahnile, nasmehnil se je kakor blažen; mahoma je ujel gospodično Mileno za roko in jo vroče poljubil.

Vsem je bilo mehko pri srcu, samo Rjavčev Francek in še nekateri drugi so zaničljivo gledali ta prizor. Učiteljica je posadila Konstantina nazaj, ga znova pobožala in se obrnila k razredu:

»Tega mi ne storite nikoli več! Noben greh ni grji, kakor norčevati se iz bližnjega, ki je v nesreči... Imejte Konstantina radi, saj je vaš brat: Rusi so tiste krvi kot mi Slovenci, Hrvatje in Srbi, in mnogo sto tisoč ruskih junakov je dalo na vojni življenje za nas... da, tudi za vas, otroci... Dokažite torej svojemu ruskemu bratu, da ste vredni njihovih žrtev!... Tako,« je končala, »zdaj nadaljujmo... Kako je

ime tebi?« Pokazala je na Konstantinovega sosedu.

»Mihec Logar...« Za Mihcem so se predstavili Janezek Petelin, Tinček Dobravec, Peter Novak in vsa vrsta drugih. Zadnji izmed dečkov je bil nepridiprav, ki ga že poznamo.

»Kako ti je ime?« je vprašala gospodična Milena.

»Francè Rjavec,« je trmasto bevsnil mali hrust, ne da bi ji pogledal v oči.

»Francè?« se je nasmehnila učiteljica. »Zakaj ne Francek?«

»Ne maram biti majhen,« se je odrezal z debelim glasom in sédel, češ: tako, zdaj sem ti jo zabrusil!

Kmalu bomo videli, da zlate besede gospodične Milene pri Francu niso bile padle na rodovitna tla.

*

Kakor roj čmrljev so se usuli malčki iz šole. Učiteljica je skozi okno strmela za njimi in se zamišljeno smehljala. Kako majceni so še bili, kako smešni, vsi podobni drug drugemu in vendar tako različni! Kakšni le bodo čez deset, čez petnajst let? Kakšna bodo njih pota? In kakšna bo usoda ubogega begunca, Konstantina Platova? Gospodična Milena mu je bila že določila prostorček v svojem srcu. Pazila bo nanj in mu storila kar moči mnogo dobrega: siromaček naj ne misli, da je med slovenskimi brati preziran in zapuščen.

Ta čas, ko je učiteljica delala dobre sklepe, jo je Konstantin lahkinih nog ubiral proti zgornjemu koncu vasi. Užaljenost je bil že prebolel; zdaj mu je bilo srcece vse tesno od gospodične Milene in njenih nežnih besed. Nehote je obstal, vzel čepico z glave in se potipal tam, kjer ga je bila pobožala. Kako mehka je bila njena roka! Če bo zelo, zelo priden in ubogljiv, ga nemara še kdaj tako privije k sebi...

Iz teh lepih misli ga je nenadoma zdramil topôt bosih nog po mokri cesti. Truma razposajenih deč-

kov se je pripodila za njim. Vsem na čelu je dirjal Rjavčev Francek. Konstantin je komaj prestregel njegov zlobni pogled, ko jo je že dobil s torbo po glavi.

»Ná, Rus!« je zavpil Francè. »Kanstancín, hoho!... Ná, tu jo imaš! Kan-stan-cin-cin-cin! Ná, še eno!... Fantje, dajmo ga!...«

Pretepač zanikrni je podstavil dečku nogo in bi ga bil res podril v lužo, da se ni Konstantin po mačje okrenil. Temne oči so mu zažarele, izza rdečih ustnic so mu togotno blisnili drobni zobje. Ne, to je bilo od sile! Tako preganjati se jim ne dá. Šola in gospodična Milena sta skriti za ovinkom, nihče jih ne vidi, nihče se ne bo potegnil zanj... Pest naj odloči!

Rus je bil droban, vendar uren; malopridnemu Francu bi bila slaba predla, da mu ni vsa družčina priskočila na pomoč. In tako se je bojna sreča kaj hitro odločila zoper Konstantina. Že je ležala njegova šolska torbica v blatu, čepica Bog ve kje; pesti sovražnikov so mu neusmiljeno kovalje glavico in hrbet.

»Kan-stan-cín!« so kričali Rjavčev Francè, Petelinov Janezek in tovariši. »Kan-stan-cín! Kan-stan-cín!« Vsak zlog je pomenil nov udarec.

Konstantin je bil okrog sebe kakor mlad ris, ki se bori za življenje. Toda v jeznih, sršečih očeh so mu že kipele onemogle solze obupa...

Tedajci pa — oh, da ste videli! V gručo, ki je mlatila po Rusu, je udarilo nekaj svetlolasega, takisto, kakor bi se lev zaprašil med volkove.

»Drži se, Konstantin! Drži se!« je z jasnim, prešernim glasom vriskal Novakov Peter in hkratu že delil udarce na levo in desno. »Daj jim jih! Tako — in še! Še!... Ali jih bova!...«

Jemnasta, fantje, to vam je bilo nekaj! Nič dolgo ni trajalo, pa so razbojnik tuleč pobrali šila in ko-

pita; Francè, ki je bil prej kolovodja, se je zdaj najglasneje cmeril in najbolj urno brusil pete.

»Ná, Konstantin.« Peter je pobral tovarišu torbo in mu dal čepico na glavo. Spogledala sta se, še vsa vroča od boja, ter oba hkratu planila v smeh.

»Hvala,« je rekel Konstantin s svojo široko, mehko izgovarjavo. Nato je pomislil, se nasmehnil in vprašal, kakor prej gospodična Milena: »Kako ti je ime?«

»Peter sem. Doma me kličejo za Petrčka.«

»Jaz sem Kostja,« je dejal Rus ter položil Petru roko okrog ramen. »In ti boš Petja,« je dodal, premišljeno postavlja besedo k besedi.

»Nisem Petja, Peter sem.«

»Petja — po rusko.« Oči in ustnice tujega dečka so se tako toplo

smehljale, da je bilo Petru skoraj hudo pri srcu.

»Zakaj Petja?« je vprašal. »Zakaj po rusko?«

»Zato, ker te imam rad,« je z mehkim, zategnjenim glasom rekel Kostja in krepko potegnil Petrovo glavo k sebi.

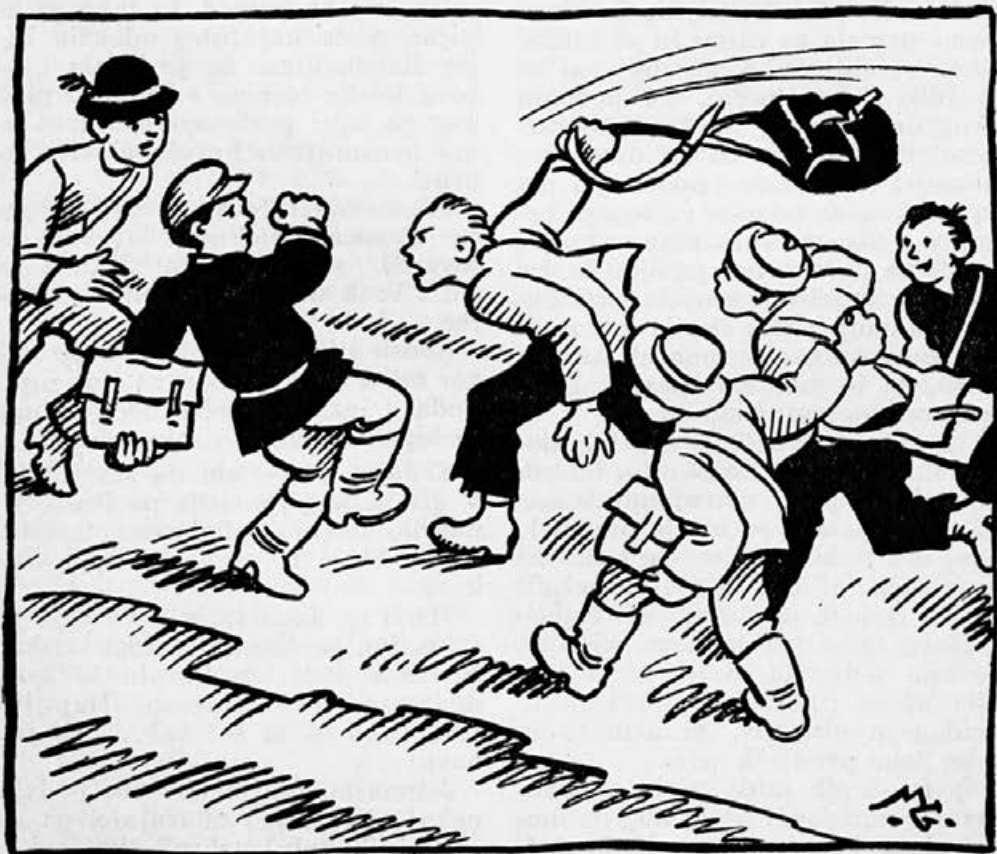
Objeta sta šla do kočice na robu vasi; klepanje čevljarskega kladi-va se je razlegalo na cesto. Kostja je obstal, rekoč:

»Tu sem doma... Stopi noter, djadja Semjón bo vesel.«

»Kdo je djadja Semjon?« je vprašal Peter.

»Videl boš. Djadja Semjon je... stric... Slaven kozak je. Škornje dela. Pojdi.«

Petra je strašno mikalo videti strica Semjona. Že je bil postavil

nogo na prag, pa se je spomnil mame, ki ga je čakala doma.

»Ne smem,« je dejal, »mama me čaka. Jutri pridem k tebi.«

»Pa jutri.« Kostja ga je prijel za roko. »Res pridi. Petja ... mi družja.«

»Kaj je to?« se je začudil Peter.

»Kaj? Ne vem...« Kostja je sanjavo stresel glavo, zgrabil Petra za ramena in ga hitro poljubil na obe lici.

Hotel mu je povedati, da sta prijatelja. Pa ni našel te besede, ker mu je še nihče ni bil rekel po naše.

Novakov Peter se je vrnil k materi srečen, kakor zlepa ne kdaj. Ponoči je ležal z odprtimi očmi in v temi še dolgo mislil na Kostjo. Drugi dan mu je prinesel v šolo tri velika rdeča jabolka z mladega drevesa, ki je bilo samo njegovo. Priznajte: kaj takega ni majhna reč!

(Se nadaljuje.)

V i k t o r P i r n a t :

DEDINJE, MILOČER, BLEĐ

Ilustriral E. Justin

Poglejmo, kako je tam, kjer se naš kralj Peter največ mudi, kjer se veseli, uči in pripravlja za svoj poklic.

Že pred leti je dala kraljeva rodbina slovo pustim mestnim zidovom in izbrala si je novo bivališče ne daleč od Beograda v zeleni Šumadiji, ki je tako zelo podobna naši gričevnati Dolenjski in Štajerski. Nad dolino Topčiderske reke, poleg katere teče železniška proga iz Beograda v Niš in dalje proti Skoplju, se dviga šumoviti hrib Dedinje. Med svetovno vojno so se tam vršili krvavi boji. Pust je ostal potem hrib po vsem svojem širokem hrbtu. Bil pa je vseh blagopokojnemu kralju Aleksandru, kupil ga je in zgradil двореc na njegovem vrhu.

Lepa asfaltirana cesta vodi iz prestolnega mesta do novega kraljevega dvora. Košato drevje jo spremlja vso pot. Polagoma se svet spenja. Na vrhu, tam, kjer se obrne cesta navzdol proti železniški postaji Košutnjaku, je vhod v kraljevi dvor. Dva stasita gardista v prelepi uniformi stražita ob vhodu v prostrani park. Noč in dan vrši tam častno stražo četa enega izmed gardnih polkov.

Obširne zelene trate vabijo v svoje naročje, bele stezice in najskrbneje

negovana pota se vijejo med njimi, skrivajo se za bujnim grmovjem, prepletajo se med bogatim cvetjem, izgublja se med gostim drevjem. Čudovito je urejen dedinjski park, ki mu v državi ne bo primere. Marmornati kipi se stiskajo med sočno zelenje ali med najčudovitejše cvetje, vitki vodometi šepčejo in vabijo zgovorne krilatce, ljubek potoček hiti med gredicami in stezicami, šumeč brzi preko mahovitih skal ter se potuhne pod širokolistne lokvanje.

Sredi prostranih trat in visokega grmovja se je vzgneznila pritlična hiša, pokrita s trsjem. Hiša sama in vse njeno okolje diha nepričljeno domačnost. V tej hišici je mladi naš kralj po nasilni smrti svojega vzvišenega očeta nadaljeval in končal svoje srednješolske nauke.

Kraljevski двореc stoji na najvišjem mestu parka. Prostrana veža pelje v veliko častno sprejemno dvorano. Njena tla so pokrita z ogromno dragoceno preprogo, ki jo je kralju Aleksandru poklonil zgraditelj in prvi predsednik nove Turčije Kemal Atatürk, stene dičita dve veliki sliki znamenitih umetnikov. V spodnjem delu palače se nahaja prostorna dvo-

Kralj Peter II. ob pisalni mizi svojega pok. očeta

rana za kino. Vsak teden predvajajo tam za domačine in za goste najnovejše filme. V prvem nadstropju so zasebne sobane kraljevske družine. Sijajen je razgled z obširne terase na Košutnjak, na topčiderski park in na Beograd tja do zemunskih vzpetin.

Sosed kraljevskega Dedinja je na bližnji planoti proti postaji Košutnjaku gosposki Beli dvor, ki ga je pred kratkim zgradil knez namestnik Pavle zase in za svojo družino.

Dedinje in Beli dvor se vidita že od daleč. Dedinjska višina pa je dala prostor tudi številnim vojašnicam kraljevskih gardnih polkov ter »Gardijskemu domu« z veliko razkošno koncertno dvorano. Pridružil se jim bo v doglednem času še dedinjski zgodovinski muzej, za katerega je zbranih že mnogo stvari, ki so jih pri zidanju dvorca in ob urejanju parka našli v zemlji kot ostanke krvavih borb v svetovni vojni.

V tem okolju je mladi naš kralj doslej preživel največ dni svojega življenja. Pri napornem študiju pa mu je bil oddih s spremembo zraka še prav posebno potreben. In ni mu ga bilo treba iskati v tujini, ker imamo Jugoslovani doma res vse, kar nam je za udobje življenja potrebno.

Cilj hrepenenja in želja vsakega poedinca in celih narodov je bilo vedno širno morje. Jugoslovani ga imamo od Sušaka do Bojane ob 1563 km dolgi vijugasti obali, pred katero je nastlanih tisoč otokov. Vse drugače sije tam sonce, vse drugače božajo sapice, bolj svetle so zvezde, močnejši je duh cvetja in zelenja tam doli, kjer se razkošne rože dotikajo valov in jih mehko božajo. Jadran je biser Jugoslavije, biser Jadrana pa je njegovo južno primorje, polno najčistejših lepot.

Če poiščete na zemljevidu južno od Kotorskega zaliva mestece Budvo in

malo niže od nje ob obali kraj Sv. Štefana, imate tik pod njim bodočo obmorsko kraljevsko prestolnico z imenom Miločer.

Miločer je košček raja na daljnem jugu ob našem Jadranu. Sočno zelenje subtropskega rastlinja barvajo čudoviti venci razkošnega cvetja. Med oljke in mandljevce so se vgnezdile smokve, vitko cipreso varujejo bodeče agave, bodljikaste kakteje se verizijo k soncu v neverjetnih oblikah. Bele steze se opletajo med zelenjem, obrobijo jih obrezani zidovi dehtičega rožmarina. V rdečih in rožnatih, pomarančastih in rumenih in belih barvah se košatijo oleandri, razraščeni v drevje. Ponižne mirte skoro ne opaziš, čeravno je posula zeleno rušo okoli sebe s svojim belim cvetjem. Kar težko je zaznati v tej zakladnici barv in dišav posamezne rastline in drevesa, vse je spojeno v čudovito pesem lepote, ki je nenehna in večna.

Sredi bujnih nasadov stoji dvorec.

Zadaj nebotične črnogorske planine, gole in mogočne, ožgane od žarkega sonca, spredaj neskončno morje, večno in silno, nikdar mirujoče, prelestno zrcalo sinjega neba, ki se nasmejano in razigrano boči nad tem čudom božje narave.

Izpod Paštrovičev, visoke planote, ki varuje primorje pred nevšečnimi vetrovi, prižubori mnog studenček, ki so ga v Miločeru ujeli in ki skupno z južnim soncem in njegovimi mehкими sapicami ustvarja čudesa, da bo prelestni park morda prekosil celo onega na Dedinju.

Trije ljubki zalivčki so v Miločeru majhno kraljestvo zase. Tam se naš mladi kralj s svojima bratcema in s svojimi mladimi gosti koplje, tam ima svoj motorni čoln pa čoln za veslanje in jadrnico. Kaj urno so na otoški vasi Sv. Štefana, ki je le z

Dvor na Dedinju

nasipom zvezana s celino. Slikovit je sosed Sv. Štefan v svojem skalnem oklepu, še privlačnejša je starinska Budva, kamor po morju ni daleč. Pred Budvo otoček Sv. Nikole, ki izgleda kot ogromna, v morje prevrnjena skala. Njemu nasproti ob celinski obali Bečići, največja in najlepša plaža na Jadranu. Pripravni točki za kratek skok po morju. Ali pa v nasprotno stran v vabljivi Petrovac, ki je južni miločerski bližnjik. Okinčan z bisernimi morskimi penami se skriva med pečevje in zelenje. Zunaj na mežikajoči gladini pa so blesteče daljne ceste v širni svet.

Nad vse zanimiv je izlet po kopnem z avtomobilom iz Miločera čez Budvo po novi cesti, ki se v silnih vijugah zajeda v črnogorski krš, na Cetinje ter po drugi strani dol v Kotor in še dalje v Dubrovnik. To je gotovo ena najlepših izletniških cest na vsem svetu. Mladi kralj se je v letošnjih

počitnicah ponovno posluževal z avtomobilom, ki ga je vodil sam. Tudi na morju je sam vodil svoj urni motorni čoln in večje upravljal okretno jadrnico. Z veslanjem je imel mnogo veselja.

Da obmorsko letovanje res zaleže, pravijo, je treba iti potem še v planine. Tudi za to je pri nas preskrbljeno in mladi naš kralj pač ne zamudi nobeno leto, da bi ne obiskal naših gora ali vsaj prebil del svojih počitnic v njihovem okrilju. Lani je to s svojimi mladimi prijatelji še prav posebno izkoristil, saj je pohitel v Julijske Alpe, na Karavanke in v Kamniške planine, zapeljal je tovariše v Celje, ponovno pa se je pomudil v slovenski prestolnici Ljubljani. Izhodišče mu je bil divni Bled, ki je o njem zapel Prešeren, da »dežela Kranjska nima lepšga kraja, kot je z okolico ta podoba raja«.

Dvorec Miločer pri Budvi

Pogled na Miločer z morske strani

Celinska lepota valovite šumadije, čari našega južnega morja in prelest slovenskih planin oblikujejo srce in duha bodočega vladarja, ki vanj stavlja Jugoslavija vse svoje nade. Po njih je spoznal kralj Peter tudi ostale predele širne domovine, spoznal je njihove lepote in vrednote in v tem spoznanju se bliža svojemu visokemu poslanstvu.

Venceslav Winkler:

MLADOST

*Vsevprek široko polje, sončno kakor misli lepe,
sto rok kot ena zamahuje v ilovnate kepe,
sto rok kot ena težki plug drži —
to bomo jutri mi!*

*Čez polje bela cesta, sto tovornih voz ropoče
in kot vihar gredo, prah sipljejo med nizke koče
in sto vozačev za volan drži —
to bomo jutri mi!*

*Pod hribi kot drevesa dimniki v nebo kipijo,
v širokih belih hišah stroji oljnati brnijo,
Pri stroju mož s ponosnimi očmi —
to bomo jutri mi!*

*Po morju ladje zibljejo se proti zemlji novi,
nad morjem kot veseli fantje pojo zrakoplovi,
krmar, pilot v bodoče sončne dni —
to bomo jutri mi!*

JAJČARICE

Tone

Dobro se spominjam, četudi je že 20 let od tedaj. Takrat je »Klub mladih« priredil v Ljubljani umetniško slikarsko razstavo. Obiskal sem jo. Mnogo lepega je bilo razstavljenega, še več pa meni tedaj nerazumljivega. Čudno, spomin na tiste slike mi je skoraj povsem splahnil, ostala mi je v zavesti le najostrejša začrtana slika Franceta Kralja, ki je bila označena z naslovom »Jajčarice«. Tedaj nisem razumel, zakaj se je umetnik izrazil s tako rezkimi črtami in težkimi barvami. Čemu so obrazi tako spačeni, suhi in bolester? Danes sliko razumem, ker živim med jajčaricami. Da, prav med tistimi naslikanimi, ki jih je France Kralj posnel po svojih domačinkah v Dobrépoljah. Danes tudi vem, da bi nobena uglašena črta in »pocukrana« barva ne mogla predstavljati resničnega življenja jajčaric.

Spoznal sem jih do dobra in vem, zakaj so se lotile tega posla. Bajta je

majhna, njive so kamnite in majhne kot krpe, gozdove imajo le premožnejši, ali pa so iztrebljeni do goličave. Doma pa kopica živih otrok; moške gredo za zaslužkom v svet; kar pošiljajo, ne zadošča, živeti pa se mora. Z jedačo je že kako, z obleko in z obutvijo pa je križ. Za to je potreben denar, ki ga je treba zaslužiti. Zato pojdi še ti, ženska, in zasluži! Zaradi otrok!

Ni dolgo tega, kar sem se vozil z večernim vlakom iz Ljubljane. Na dolenski postaji je vstopila v železniški voz množica žensk s praznimi ali deloma napolnjenimi košarami, jerbasi in cekarji. Spoznal sem v njih naše jajčarice. Zapletli smo se v razgovor in tedaj sem natančno povprašal po njihovem poslu. Nič rožnatih reči nisem zvedel. Andraževka mi je pravila:

»Ni prijetno to naše delo. Mislite si, koliko stopinj je treba, da prestopite neštete prage v naši vasi in po bližnji in daljni okolici. Pri vsaki hiši ne gre kar gladko in hitro. Dosti besed je treba, preden se pogodimo za takšno ceno, da se nam bo izplačala pot v oddaljeno Ljubljano. Treba je tudi mnogo premišljenosti, da se ne uštejemo, saj veste, da so cene takemu blagu zelo nestalne. Menjajo se lahko iz dneva v dan.«

Zraven se je priteknila še druga in je potožila:

»Potem pa še to: doma moramo pustiti otroke same. Sredi najživahnejše kupčije nas zaskrbi, če se doma komu ni kaj pripetilo, saj veste, kakšni so otroci!«

Že je nadaljevala Andraževka:

»Pa ne mislite, da pri tem kaj dosti zaslužimo. Sami si lahko predstavljate, da nobena gospodinja ne da jajc toliko pod dnevno ceno, da bi me Bog ve kaj zaslužile. Naš zaslužek se giblje okoli 5 par pri jajcu, to se pravi pri 100 jajcih komaj 5 dinarjev.«

»Bog vas je dal, kako pa zmorete potem?« sem poprašal. Je nadaljevala ista:

»Le z nakupom večje množine jajc in s tem, da nosimo v Ljubljano še druge domače pridelke: surovo maslo, piščeta, fižol in podobno. Ej, trda je naša, trda!«

Utihnili smo za nekaj trenutkov, dokler ni ena potožila:

»Da bi bil vsaj ves izkupljeni denar nam v dobiček. Pomislite, koliko moramo od tega odšteti za železniško voznino, za mitnino in tržnino. Nekaj odleti za prehrano. Na vsak dinar moramo prav skopo gledati. Včasih imamo zaradi te upravičene skoposti sitnosti na vlaku. Vsaka namreč hoče čim več privleči v Ljubljano, železniški predpisi pa dovoljujejo le določeno količino prtljage, zato raznesemo svoje košare in jerbace na vse konce vlaka. Kljub temu včasih kak sprevodnik ali preglednik vidi preveč prtljage, tedaj v najboljšem primeru samo pogoltnemo godrnjanje. Še večja sitnost je s kokošmi, ki se praviloma ne smejo voziti med potniki. Ko imamo kaj takega s seboj, sedimo vse kot na trnu.«

Andraževka se je s tem v zvezi spomnila tegale dogodka:

»Nekoč smo imele s seboj nekaj kokoši in lepega petelina. Kokoši so bile lepo mirne, ker so se doma nazobale maka. Šment, tisti petelin je pa zakodajsal ravno takrat, ko je stopil v naš oddelek preglednik. Kar odrevele smo, ko je preglednik našršil pogled v nas. Ravno je hotel ziniti, ko nas je rešil neki moški na sosednji klopi, ki je na vso moč naravno zakodajsal kot prej nesrečni petelin. Preglednik se je dal prevariti, ker se je takoj obrnil k tistemu gospodu in ga oštel, češ, da se norčuje iz uradne osebe. Pa se je vendar vse dobro izteklo in smo se vse oddahnile.«

Po opisu tega dogodka smo spet umolknili in je bilo videti, da se bo razgovor končal, zato sem kar sam nadaljeval:

»Ali nosite samo v Ljubljano? Saj sem že večkrat na večer, nekoč pa tudi zgodaj zjutraj srečal na čušperskem potu proti Grosupljem množico jajčaric s kolci in vozički. Ko sem jih takrat povprašal, kam gredo, so mi odgovorile, da v Grosuplje. Torej nosite tudi v Grosuplje.«

Pojasnile so mi:

»Prav so vam povedale, samo prav niste razumeli. To je tako: Šele od lani gre vlak tako zgodaj, da dospemo pravočasno na ljubljanski živilski trg. Prej je jutrnji vlak odhajal tako pozno, da smo brez zamude prišle v Ljubljano šele okoli 9. ure. Kdo pa bo tako pozno še kaj uspešno prodal? Zato smo jo zgodaj zjutraj mahnile do Grosuplja k zgodnjemu dolenjcu, ki je prihajal v Ljubljano še pred osmo. Tudi na voznini smo tako nekaj prištedile. A pomislite, kolikšen trud je bil za to potreben, saj je od nas do Grosuplja 3 do 4 ure. Tri ure z jerbacom na glavi in s košaro v rokah ali pa s kolci pred seboj, to niso mačkine solze. In tak tovor kot so jajca, ko je treba tako previdno stopati!

Pred leti smo še drugače poizkusile: zbralo se nas je več in smo se peljale v Ljubljano kar na lojtrskem vozu. To se nam je izplačalo le, če nas je bilo vsaj 10. Pa so bili tudi križi, ker je vsaka hotela čim več s seboj, tako da nazadnje nismo imele kam sesti, ker je naša prtljaga morala biti zelo varno naložena. Kmalu smo to opustile. Le nazaj grede se včasih peljemo. Kadar so naši dedci z drvni v Ljubljani, se naložimo na prazne voze.«

V takem razgovoru smo bili kmalu v Dobrépoljah. Doma sem vzel svinčnik in sestavil tak račun dobička naših jajčaric:

Dobiček: od 500 jajc . . .	din 25'—
od 30 štručk masla . . .	din 45'—
od 2 kokoši . . .	din 12'—
skupaj . . .	din 82'—

Stroški:

železniška voznina . . .	din 27—
mitnina	din 10—
tržnina	din 6—
potrošnja	din 3—
skupaj	din 46—

Ostane torej čistega din 36—. Za te dinarje mora jajčarica pobirati prodajno blago od hiše do hiše, morebiti se truditi zgodaj zjutraj prav do

Grosuplja, biti težč, dokler ni blago prodano, potem pa kositi krožnik juhe in pol štruce kruha.

Zamislil sem se ob takem računu in mi je bilo takoj jasno, zakaj so obrazi jajčaric tako suhi in upadli. Spoznal sem tudi, da bi ti obrazi ne bili taki, če bi te zaskrbljene matere jajca, maslo in druge dobrote porabile za svoje drage. A dom terja denar, denar in zopet denar.

A n i c a Č e r n e j :

PO SVETU . . .

Mati: *Dete, kod blodiš,
sin moj, kod hodiš?
Moje srce te išče povsod.*

Glas iz daljave:
*Ceste prostrane
v kraje neznane
so ti speljale sinka na pot.*

Mati: *Cesta široka,
vrni otroka,
ki si ga strgala mi od srca.*

Glas iz daljave:
*Cesta ni kriva,
cesta ni živa,
veter ga žene širom sveta.*

Mati: *Veter, obstani,
globlje ne rani
pričakovanja mojih noči.*

*Žalost razgrni,
sinka mi vrni,
da se mi v svetu ne izgubi!*

Glas iz daljave:
*Veter ne čuti,
veter le sluti,
da ga je zvalil sonca sijaj.*

Mati: *Sonce, ne ugasni,
žarki naj jasni
z dalje privedejo sinka nazaj . .*

Glas iz daljave:
*Nič se ne moti:
sinek na poti
noče več čuti tvojih besed.*

*Širna so polja,
mlada je volja
sinka zvalila v življenje in svet.*

*Svet ga je zgrabil,
da je pozabil
mater in dom in k domu poti.*

Mati: *Sinek? — Nikoli!*

Glas iz daljave:
*Mamica, moli,
saj naju veže tisoč vezi.*

H M E L J A R S K A

Še je bilo tako vreme, da ni bilo za nobeno delo prikladno. Še se je tiščalo vse vegastih peči, zrlo na blatno pot in pričakovalo pomladi.

Mimo je vozil šušme še neobeljene hmeljevke. Do pestá se je udajal voz in ginil v mastni ilovici. Breme se je pozibavalo neenakomerno, stresavalo se ko vročičen bolnik in neosmukani vrhači so metli blato in puščali počesano sled.

»Ta jih bo tudi doma obelil in priostril,« je menil Blaž.

»Na peči,« se je rogala žena.

»Dokler je mokro, jih lahko zabada,« je menil mežnar.

»Ti mu boš pa odkopaval, kaj? In obrezal. In pognojil, kaj?« je stari zarezal vanj. »Saj še ne veš, kako si delo sledi,« je oponesel.

»Pje, čujte, boter! Vem, vem!« je zahitel mežnar. »Pje, saj sem v farovžu že pomagal. Ono leto, ko je bil hlapec bolan. Kaj bi ne vedel! V jeseni že so ga oborali, na pomlad smo pa z motikami odkapali kar moči globoko, oni Mlinarčekov Albin pa ga je obrezaval. Še dobro vem, da je imel za nož kosino konico ... No, kaj sem že de-

jal? ... Aha! Da. Še koleno je prevezal z vrečo, da je štedil tiste hlače, z zaplatami pokrite. Nizko je odrezal, pregnojene zemlje nasul v kupec in se za eno sadiko dlje premaknil.«

»No, dobro si si zapomnil. Na, zdaj pa pij!«

Močno se je obliznil, zajel sape, in še z robcem je potegnil preko usten pa vroče nadaljeval:

»In ko so se cime zdaljšale na ped, je hlapec z železnim drogom luknje vrtal, mi smo pa hmeljevke pozabali, cime navijali ob nje, kasneje so še nepotrebne panoge rezali ... Vem, kako je delo.«

»Jezika si hitrega, rok pa menda ne takih,« je bistro dejal stari.

Mežnar je zalival osušeno grlo, a ni se mu več ljubilo razlagati, koliko še je dela s hmeljem, preden zažvenketajo v žep svetli denarci v žalcu. Ni se mu več ljubilo pripovedovati, da ga po navadi še zalijejo z gnojščnico, okopljejo, oplevejo, škrope z galico, da ga peronospora ne požge. In vse to delo se mora zvesto izvesti, da je cvet lep in so kobljki kaj prida, sicer je v žalcu figa.

D a n i c a G r u d e n :

K A M P A, K A M ?

»Kam pa z vozom
in voliči,
oj dekleta in fantiči?«
»Tja v dobrovo po otavo;
jesen nam že pesem
spleta presanjavo.«
»Noga ti pod brento kleče,
kam, o mož, srce te vleče?«
»V gorah rahle so meglice,

sonce sije na gorice,
k niim me vabijo stezice.«
»Kam pa s košem mati?«
»Hruške treba bo obrati,
zima že z jesenjo je med vrati.«
»Kam pa deček čez vse polje
žvižgaš, poješ dobre volje?«
»Kar čez polje, travnik, most
v šolo našo po modrost.«

V VROČIH DEŽELAH

V južnem delu Afrike — južno od Egipta, kjer prestopa Nil bregove in poplavi vsako leto ogromne pokrajine — v tem delu sveta je toliko drevja in grmovja, da si tega niti predstavljati ne moremo. Nešteto je redkih, neskončno lepih cvetic in trava je tako visoka, da se skriva v njej celo slon. Gozdovi so tako obširni, da jih še nihče ni prehodil.

Vse je ogromno v teh krajih — rastline in živali.

Na vse pa sije tako vroče sonce, da bi pri nas ob taki vročini imeli vse leto počitnice.

Če pa dežuje, tedaj pada voda z neba s tako silo in v taki množini, da bi se nam v hipu pretrgal dežnik, če bi se hoteli z njim obvarovati.

Tistega dne pa, ko se naša povest začne, je bilo tam doli vse slabe volje. Z dreves so viseli listi, cvetice so klavrno povešale glave in trava je bila vsa požgana od vročega sonca. Vse živali so se bile skrile in se niso gatile. V Nilu je bilo malo vode in še ta je bila rumena in umazana.

Na zadnji veji velikanskega figovega drevesa stoji mlada štorclja in gleda okrog sebe. Tudi ona ni dobre volje. Je prvič v Afriki. Vse njene tovarišice so že bile odletele proti severu. Vsaka v svoj rojstni kraj. Seveda bi bila tudi ona rada odletela. Saj se je bila že domenila z nekim nerodnim štorcljačem, da si bosta postavila gnezdo na strehi cerkve v domači vasi. Ali med potjo se ji je bila pokvarila perut. In se je morala spustiti navzdol proti zemlji. Njen ženin pa je odletel z drugimi dalje proti domovini. Sedaj sedi štorclja na figovcu in je slabe volje kakor vse okoli nje.

»No, v lepe kraje sem prišla!« vzdihne in se žalostno ozira okrog.

»Ko nas dež obišče, bodo res lepi!« odgovori figovo drevo, ki je slišalo njen vzdih.

»Ali pride kmalu?« vpraša štorclja.

»Je že pred durmi! Vse gomazi v meni. To pomeni, da se bliža naliv!«

»Kaj pa je bilo to?« vpraša štorclja in napeto posluša.

»To?« odgovori figovec. »To je bilo balzamovo drevo, katerega lubje šumi.«

»Kaj?« se čudi štorclja. »Lubje šumi?... In... no, kaj pa je spet to? Zveni, kakor da se steklo drobi!«

»To?« odgovori figovec. »To sta pa bila dva moja lista, ki sta padla na tla in se zdrobila.«

»Čudna dežela je to!« vzdikne štorclja in dvigne kljun proti nebu. »Drevesa šumijo s svojim lubjem in listi žvenketajo kakor steklo.«

»No, da,« modruje figovec, »kakšenkrat ni kaj prida pri nas. Ali tudi v vaši domovini ni najbrž vedno lepo.«

»Samo pozimi ni pri nas lepo«, pripoveduje štorclja. »Tedaj odpotujejo vse ptice, ki so kaj vredne. Samo nekateri manj vredni ubožčki ostanejo. A zdaj se pri nas doma bliža poletje. Tedaj je tam tako lepo, da mi je pri srcu hudo, ko pomislim, da morda ne bom mogla letos od tod.«

»To mora biti prekrasno... tako potovati čez hribe in doline!« vzdihne figovec. »Kadar koli sede kak ptič na moj vrh, vsakokrat se me loti želja po popotovanju. Še po koreninah mi gomazi od hrepenenja.«

»Če vas nadlegujem, pa odletim kam drugam!« de vljudno štorclja.

»Bog ne daj! Veste, če mi tako gomazi po vsem telesu, mi je le prijetno. Najraje bi, če bi si spletli gnezdo na meni.«

»Tega pa ne morem. Moj ženin me je zapustil. Najbrž si je izbral drugo družico. Ali morda najdem zavetje v vaši kroni, ko bo začelo deževati. Če namreč res tako hudo dežuje, kot pripovedujete.«

»Strašno dežuje pri nas!« pojasni figovec. »Vse liste mi odbije in nekaj dni mine, preden mi zrastejo novi.«

»Samo nekaj dni?«

»Nič več! Po dežju se kmalu vse pri nas opomore.«

»Če je tako, se bom preselila v eno izmed mimoz tamle na oni strani.«

»Nikar!« svari figovec. »Mimoze imajo navado, da zapro svoje liste ponoči in pa vsakokrat, kadar jih kaj razburi. In pa vse polno zoprnih opic je na mimozah. Svetujem vam, da se skrijete v mojem votlem deblu. A pohitite, dež je že tu!« V istem hipu je začelo deževati, in sicer tako silno, da je naliv vrgel štorcljo z drevesa. Popolnoma premočena se je s težavo zvelkla v razpoko figovca.

»To je pa od sile!« je zastokala.

»To še nič ni!« tolaži figovec. »Prava nevihta šele pride. Nato pa bo tako lepo, da si tega vi še v sanjah predstavljam ne morete!«

In res je lilo kakor iz škafa še noč in dan. Z gorskih razpok in tokav so se zagnali razbesneli hudourniki in napolnili strugo Nila. Nil se je vidno večal in prestopil bregove. Do koder je segalo oko, je bila dolina pod vodo. Živali so se umaknile iz svojih votlin v višje ležeče kraje. Opice so zasedle najvišje krone dreves, strahovito razgrajale, lomile veje ter z njimi obmetavale nosoroga, ki je lomastil skozi grmovje.

»Kako je? Ali vas je zelo zmočilo?« vpraša figovec.

»Voda mi sega do hlačk,« odgovori štorclja. »A tega sem vajena. Takega dežja pa še nisem doživela.«

»Kmalu bo bolj!« tolaži figovec. »A prosim vas, ne pogledjte me! Ves sem gol. Vse liste mi je odneslo. A že čutim, kako prihajajo novi listi. Joj, kako me žgečka po vsem telesu!«

Nenadoma je dež ponehal in sonce je spet posijalo na zemljo. Zemlja se

je napojila z vodo, a vse premnoge množine le ni mogla popiti. Dolino je še dolgo pokrivalo velikansko jezero. V džungli je začelo vse kliti in rasti s tako naglico, da je štorcljo kar strah prevzel:

»Za božjo voljo, saj kar vidno vse raste in poganja!«

»Eh, da! Pri nas gre vse naglo!« se pobaha figovec. »Le pazite na moje liste. Jutri ali pojutrišnjem bom spet najlepše drevo v gozdu. Le sedite brez skrbi na moj vrh. Saj ni treba, da me gledate, dokler bom gol. Od tam gori imate krasen razgled na vse strani. Pa tudi bolj na varnem ste tam gori. Tu spodaj se vam lahko kaj neprijetnega pripeti.«

»Kaj bi se mi moglo zgoditi?« se čudi štorclja. »Meni prizanašajo po vsem svetu. Še celo tu ob Nilu me ljudje spoštujejo.«

»Hm, ljudje! Ti že!« modruje figovec. »Ljudje niso pri nas tako važni! A tod se na primer plazijo velike kače...«

»Eh, kače!« zamahne štorclja zaničljivo s perutnicami. »Za te bom že jaz skrbela! Da bi le katera prišla. Prav zdaj me skomina po njihovem mesu. Od nekdaj je kačje meso moja najljubša jed!«

»Hm«, se čudi figovec. »Ali si zares upate nad kačo? Tu se vse živali boje kač. Ali ne bo prevelika za vas?«

»Kača je kača!« trdi štorclja. »Le pokažite mi eno, pa se boste čudili, kako hitro opravi z njo!«

»Če se vam to posreči, vam bo vsa džungla hvaležna! In jaz bi še s posebno naslodo rad gledal, kako boste pojedli eno izmed naših kač.«

»No, da, ali kje je kakšna?« se ozira štorclja na vse strani. »Lačna sem da le kaj in od samega govorjenja ne bom sita! To je strašno, kako pri vas vse hitro raste! Saj gole zemlje že ne vidim več!«

»Tako je pri nas vedno v tem letnem času. Kaj pri vas na severu ni tako?«

»Seveda raste tudi pri nas vse. A s pametjo in ne tako divje. Trava,

žito, drevje, grmovje, vse raste do naravne velikosti. Tu pri vas pa raste vse tja v dan brez pameti.«

Oba nova znanca sta obmolknila. Figovec je s ponosom gledal, kako mu po vseh vejah in vršičkih poganjajo novi listi, štoklja pa je s strahom opazovala, kako vidno vse raste okrog nje. Kaj takega še ni doživela. Kakor da nevidna roka nateguje in vleče rastline iz mokrih tal. Rečni bregovi, ki so še pred kratkim bili vsi goli in zapuščeni, so se kar skrili med cvetočimi rastlinami. Na vsakem vršičku rastlin je sedel pisan ptič in pel in žvrgolel. Na vsaki cvetici se je zibal bleščeč metulj. Na tratah je pognala visoka trava, ki bi možu segala čez glavo. Po trati so skakale črede jelenov in antilop. Potem je pridrvela čreda bivolov in pohodila travo. A v prihodnji noči se je trava spet dvignila. Kmalu se je v travi prikazala čreda slonov — par sto jih je bilo in vsi so rjovel in trobentali, da se je ozračje treslo.

Slonom so sledile žirafe z malimi glavami in dolgimi vratovi. Priskakljale so gazele, ki imajo kakor naše kozice vitka in majhna telesa. Skozi pohojeno travo se plazi leopard... in ko se stemni, zarjove lev, da se vse strese od strahu ter se nobena žival ne upa ganiti.

Od časa do časa pa se je začelo rjojenje, ki je bilo še hujše od rjojenja leva. Drevje v džungli se je streslo in mali ptiči so popadali na tla. Vsi pevci so v strahu utihnili in poslušali.

»Kdo pa tako strašno razgraja?« zašepeta štoklja.

»To je pa povodni konj,« odgovori figovec. »Ta pa zna, kaj? A ne dela tega iz hudobije! Le tako za zabavo rjove. Sicer pa ga gotovo vidite z mojega vrha. Potaplja se v Nilu in brska

po dnu. Ko mu zmanjka zraka, pa pride spet na površje. Tu pa tam splava na mali otoček sredi Nila in se igra z mladiči. Ali ga ne vidite?«

»Vidim velikega in grdega prašiča. Križ božji, kako je grd! Saj res, na hrbtu nosi mladiča, ki je še grši. Mladič sedi na materinem tilniku. Sedaj sta odšla na otok in se valjata po travi. Zdaj kruli mladi prašič.«

»Da, da, to je povodni konj,« se smeje figovec. »Kaj nimate pri vas doma nič podobnega?«

»Prašiče že imajo pri nas,« godrnja štoklja. »A ne puste, da bi tekali tako javno okrog in razgrajali. Tudi niso tako grdi in ne tako veliki. Ljudje jih zapro v svinjake in ne puste, da bi delali zgago med nami, dostojnimi živalmi!«

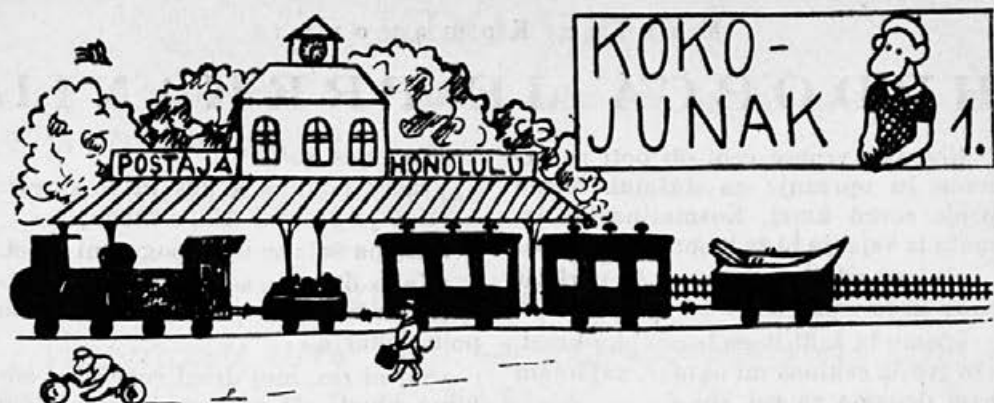
»Kako spoštljivo govorite o človeku,« se čudi figovec. »Pri vas mora biti človek nekaj posebnega. Pri nas pa hodi človek preplašeno okrog, se boji živali, si ne upa v reke in ga je strah džungle. Pri vas pa človek vsemu ukazuje, se mi zdi!«

»Tako je! Pri nas se zgodi le to, kar človek hoče. On je gospodar dežele in jo obdeluje po mili volji. Udomačil si je živali, da mu služijo. Divjih pa ne mara in jih je že skoro povsod uničil. Kdor ni pri nas prijatelj človeka, ta ne more dolgo živeti.«

Figovec ni nič odgovoril. Utihnil je in se zamislil. Ni mogel vsega zapopasti. A dolgo ni premišljeval. Moral je paziti na to, da so njegovi listi lepo poganjali. Kajti tudi cvetje bi že rado na dan. Za cvetjem bo prišel sad. Ko bo sad dozorel, bodo prilomastile opice in ga bodo pojedle. Ob tej misli se je figovec prebrisano nasmehnil. Kajti opice mislijo, da nosi on sad samo zaradi njih. Medtem, ko se bodo mastile z njegovim sadom, bodo neprestano razgrajale in ga zmerjale. Najbrž si bodo domišljale, da ne razume njihovih neslanih šal.

(Konec prihodnjič.)

SE JE KONČALA. SE PELJE DOMOV
 Z . V JE DOBIL ZA NA-
 GRADO. NA GA ČAKA NJEGOVA
 , , IN „KAKO SI VELIK,“, REČE
 MAMA IN OD VESELJA .POTEM SEDEJO
 V IN SE ODPELJEJO PO MIMO
 IN . OKROG LETAJO
 IN POZDRAVLJAJO
 NAŠEGA .

HUDOBICA JE PREKANIL

Kosmati vragec čepi ob poti za grmom in oprezuje za dušami. Mimo pride reven kmet. Kosmatinec se izmota iz vejevja in že nagovarja kmeta:

»Deset cekinov ti dam, če parkrat prav grdo zakolneš!«

»Čemu bi žalil Boga?« odkima kmet. »In tvojih cekinov mi ni mar, saj imam sam denarja za cel koš.«

Hudobec zazija, da se mu vidi v kosmato grlo. Nato pa hitro izvleče iz grmovja vrečico cekinov:

»Hej, kmetič, če je res, kar trdiš, bo tole bogastvo še danes tvoje. Če si me pa nalagal, se boš še nocoj znašel v peklu! Kje je tisti koš? Pokaži ga!«

»Potrpi četrť ure in koš bo tu«, pravi kmet in že odhiti do bližnje trgovine s suho robo. Tam kupi za trideset dinarjev pleten koš, oprta ga na rame in se vrne k vragcu:

»Tu imaš koš!«

Vragec pokuka v koš in se zareži:

»Koš je prazen. Alo, z menoj!«

»Kaj pa še!« se upre pogumni kmet.

»Kako da ne,« se razhudi kosmatinec. »Trdil si, da prineseš koš, ki bo poln denarja.«

»Saj ni res, moj dragi rogaček,« odkima kmet. »O polnem košu ni bilo govora. Rekel sem le, da imam denarja za cel koš. In to drži. V žepu sem imel trideset dinarjev, ki sem jih dal za tale koš. Le dobro si ga oglej! Nič ni oškrbljen, ampak je cel. Torej sem res premogel denarja za cel koš!«

Vragec uvidi, da ga je kmet grdo prekanil. Ves besen mu vrže vrečico cekinov pred noge in se pri priči izgubi v pekel.

Kmet pa glasno zavriska in gre vesel s košem in cekini domov.

Jože Jeruc

HLEVSKA

Ilustriral F. Godec

Opoldne je že in konji prišli
so upehani z vročega polja.

Ko v jasliah zagledajo mehko seno,
obide jih židana volja.

A krave jim nasproti stoje,
zavistno obračajo glave,

da konji jedo, a one še ne,
da takšne so hlevske postave.

Tedaj se hlevska vrata odpro.

Zdaj, kravice, vrsta je vaša!

Saj hlapec nikdar ne pozabi na vas,
že sočne vam trave donaša.

Iz hiše dekla molzti hiti
v rokah z velikimi lonci.

Ko krave pomolze, jo hrbet boli,
drži se le težka pokonci.

KDO VE,

zakaj je imela Mihčeva 1. naloga polno prečrtanih besed, ko mu jo je učiteljica vrnila?

Takole je izgledala naloga:

Ko zjutraj vstanem.

Na mizi uri sta se saganja postarila v ravno črto kakor vojaka, ura v turku pa je bila šest. Mama je na mahkasteletu prižgala lampo in rekla: "Mihec, vstani!" Jaz sem skočil v luft ter vrgel povster na bratca. Potem sem se del na špampet in skočil v gate in hlače. Noge sem vtaknil v štumpe, te pa v čevlje. Pri tem so se mi raztrgale šnirke. Moral sem jih štukati. Nato sem v lavorjem tekel k štiru po vodo, se umil v čajfo, se obrazil v antlo in se pokampeljal s kampeljnom. Ta je škrbast, ker čaga brat v njim po mojih šilčkih. Potem sem se jezil, da manjka en knof na moji vestji, dva pa na rebleu. Medtem je mama pripravila pritek. Dobil sem kruh v šaleo. Ko sem poprútkal, sem bil vesel, da mi videla mama, kako sem se poplekati s koletom.

KOKOŠ JE NAŠLA TRI ZRNA

Kokoš je našla некоč tri pšenična zrna. Hotela je zrna vsejati v zemljo. Poklicala je mačko, gos in prašička. Vprašala jih je:

„Kdo mi bo pomagal zrna vsejati?“

„Jaz že ne!“ so rekli mačka, gos in prašiček.

„Bom pa sama opravila,“ je rekla kokoš in je zrna vsejala. Iz zrn je zrasla pšenica. In kokoš je vprašala:

„Kdo mi bo pomagal pšenico požeti?“

„Jaz že ne!“ so rekli mačka, gos in prašiček.

„Bom pa kar sama opravila,“ je dejala kokoš in je pšenico požela. Potem je vprašala: „Kdo mi bo pomagal klasje omlatiti?“

„Jaz že ne!“ so rekli mačka, gos in prašiček.

„Bom pa kar sama opravila,“ je dejala kokoš in je pšenico omlatila. Potem je vprašala: „Kdo mi bo pomagal zrna zmleti?“

„Jaz že ne!“ so rekli mačka, gos in prašiček.

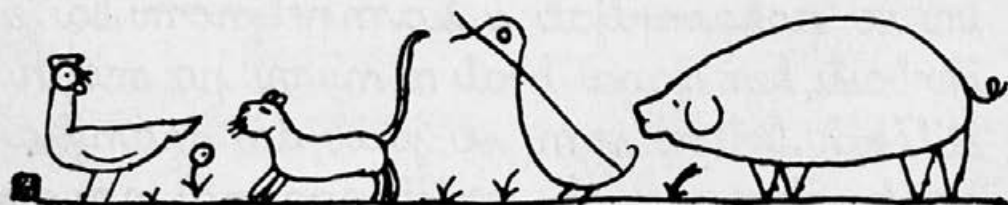
„Bom pa kar sama opravila,“ je dejala kokoš in je pšenico zmlela. Potem je vprašala: „Kdo mi bo pomagal speči kolač?“

„Jaz že ne!“ so rekli mačka, gos in prašiček.

„Bom pa kar sama opravila,“ je dejala kokoš in je spekla kolač. Potem je vprašala: „Kdo mi bo pomagal kolač pojesti?“

„Jaz, jaz, jaz!“ so zavpili mačka, gos in prašiček.

Kokoš pa jim je odgovorila: „Sem morala sama sejati, žeti, mlatiti, mleti in peči. Bom še kolač sama pojedla!“

KRUH

1, 2, 3,
Z MIZE SE SMEJI.

4, 5, 6,
POJDIMO GA JEST!

7, 8, 9,
PA SMO SITI SPET.

10,
KRUH JE NAŠA JED.

NAJMANJŠI KOŠČEK

»Pa zakaj si moram vzeti s krožnika vedno najmanjši košček?«
upraša deček mamo.

»Zato, da bo za druge več ostalo!« de mati.

»Pa zakaj morajo drugi več imeti?« se mrda deček in modruje: »Jaz sem prej prišel. In kdor prej pride, prej melje!«

In mati premišljuje, kako bi sinčku dopovedala. Lahko bi mu povedala, da je človeku veselo pri srcu, če more storiti svojemu bližnjemu kaj dobrega. Ali sinček bi tega ne razumel. Ko mu bo duša večja in zrelejša, bo razumel. Sedaj je še premajhen in vedno nesrečen, če vidi večji kos v rokah svojega bližnjega. Zaradi tega mu mati odgovori:

»Veš, sinček, je že res, da človeka večji kos bolj razveseli, kot bi ga majhni. Ali to veselje kmalu mine. In pride žalost. Kajti kdor sega vedno po največjem kosu, postane požrešen in ves obraz se mu izpremeni. Veš, s požrešnostjo pride v človeka neki strup. Ta strup mu tako izpremeni obraz, da postane podoben opicam in zverem. Kdor pa ni požrešen in pohlepen, je skromen. Okrog ust in okrog oči ima vedno smehlaj. Vsi ga imajo radi. Kjer koli se prikaže, povsod si pridobi prijatelje. To, vidiš, je velika skrivnost, ki je ne pozna vsak. Če boš vedno skromen, boš izgubil največje kose, a se boš obogatil s skrivnostno močjo in obraz ti bo postal vedno bolj človeški, prav nič opičjega in prav nič zverskega ne bo na njem.«

(Po Försterju)

M i r a n J a r c

EKINA TOŽBA

Meni mucka je umrla,
nikdar več ne bom je uzrla.

Nič ne vem, kam so jo dali:
so jo v zemljo zakopali?

Bom pa mežnarja vprašala,
kje je moja mucka mala.

Morda pod nebó je šla,
zdaj se mi od tam smehlja.

Bel oblaček — moja mucka,
o, kako mirnó dremucka.

Ko te vetrček zbudi,
pa še name se ozri.

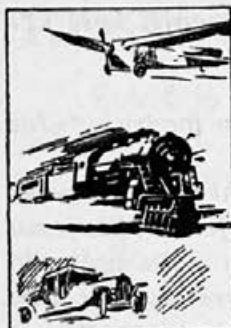
Ko bo zvezda prisijala
bom še na dvorišču stala,

ti mi zvezdico utrži
in mi jo v naročje vrži.

To se srečna bom smejala:
mucka zvezdico je dala,

za spomin jo je poslala,
da ne bom več žalovala.

STOLETJE PROMETA

Železnice, avtomobili in letala bodo kmalu vezala najoddaljenejše dežele drugo na drugo

V severni Afriki je velblod še vedno važno prometno sredstvo

V raznih krajih Južne Amerike in Avstralije igra konj še vedno važno vlogo

Ako bi kdo, ki je umrl pred sto leti, spet od mrtvih vstal, bi se nad marsičem čudil. V sto letih se je življenje zelo izpremenilo. Zavrtimo gumb in že je temna soba polna žarke svetlobe, obrnemo ključ in prižgemo žveplenko pa nastane ogenj brez lesa in brez premoga.

Človek iz l. 1840. bi se gotovo ne upal dandanes na mestno ulico. Ne bi se znal kretati med množico avtomobilov, motornih koles, tovornih vozil, tramvajskih vozov. Sredi zvonjenja, trobenja in ropotanja bi si najbrž mislil, da je zašel v trušč samega pekla.

Živimo v stoletju prosvete. Promet se širi po naši zemeljski obli kakor širi pajek svojo mrežo. V Evropi so zanke te mreže že zelo goste. Posamezne niti mreže pa že segajo v najoddaljenejše dežele. Parniki, letala, železnice, zrakoplovi nas vežejo s kraji, ki jih je doslej poznalo le malo ljudi.

Posestnik v Severni Ameriki, ki mu je bil doslej konj edino prometno sredstvo, se danes že vozi s svojim avtomobilom po cestah prerije. Do Turkestana in Sibirije že drdrazo železniški stroji, in čez Saharo, ki je doslej poznala le karavane velblodov, že tu pa tam brne avtomobili.

Kakšen bo konec? Moderna tehnika bo postopoma izpodrinila vsa udomačena prometna sredstva, ki jih kažejo naše slike. Polagoma bodo vpeljali po vsem svetu moderne prometne pripomočke. Saj so nekoč bili v Ameriki drugače oblečeni kot n. pr. v Evropi ali na Japonskem, pa nosijo dandanes v teh deželah že skoro vsi enako krojeno obleko.

Ko bo to doseženo, se bo svet zdel majhen. Čim večja bo prometna hitrost, tem manjše se bo

V goratem Peruju so lame ponekod edino prometno sredstvo

V Tibetu nosi popolnik prtljago neka vrsta goveda, ki se tam imenuje »jak«

V polarnih krajih bi ljudje brez sanj s pasjo uprego ne mogli živeti

do zdele razdalje. Seveda, neke pa je le postavljena meja hitrosti prometa, a nihče je ne pozna. Poročajo, da so v Ameriki izdelali vojno letalo, ki preleti 1000 km v eni uri. Okrog zemlje bi torej priletelo v 40 urah, ako bi letelo nepretrgoma. Ljudi posameznih dežel veže tudi brzjav in telefon. In ne bo morda dolgo, ko bomo lahko pritiskali na gumb in zagledali na

platnu posebnega aparata svojega prijatelja v Ameriki ali kje drugje ter bomo lahko z njim govorili. Naš glas bo hitel preko oceana s hitrostjo elektrike: s 300.000 km v sekundi!

Zemlja postaja majhna! Ne čudimo se, ako skušajo nekateri iznajti stroj, ki bi človeka odnesel skozi vse-mirje na druge planete. Človeški duh ne more mirovati.

Za promet v Južnem morju skrbijo preproste lesene jadralnice

V Aziji in Afriki se prevažajo dolga pota z vozovi na volovsko vprego

Za promet v kitajskih mestih skrbijo »rikle«, v katere se vprežejo hitri Kitajci

ELEKTRIČNA ŽELEZNICA

Električna železnica se že po zunanem ustroju razlikuje od navadne železnice, ker nima stroja pred vozmi. Prva električna železnica je imela vpeljan tok skozi tračnice. Vendar tega ni več, ker sta voda in cestno blato povzročala močne izgube toka,

čeprav so bile tračnice močno izolirane. Kasneje so speljali tok v žico, ki se vije nad železniškim tirom. Pločevinasta cev pa odvzame tok žici in ga predaja voznim motorjem. Železnice, ki so zidane pod zemljo, so pa grajene na električni tok.

ČEMU SLUŽIJO LETALA

Splošno mislimo, da služijo letala samo trem stvarim: za šport, za promet in za vojne namene. A naloge letal so večje! V Avstraliji jih uporabljajo tudi v zdravstvene namene. Tam so posestva zelo oddaljena od človeških središč. Letalo je edina možnost, ki nudi težkemu bolniku hitro pomoč. Tudi ribarstvo se poslužuje letal. V Kanadi ima ribarska policija hidroplane, s katerimi nadzira morja v ča-

su, ko je zabranjeno ribičem ribarjenje. Z letali gredo tudi na lov na mrože in druge zverine, ki živijo na ledu. Vsako leto odlete v gotovem mesecu lovci na ledena polja Nove Fundlandije z letali, pristanejo na ledu in love mlade mrože, ki ne znajo še plavati in imajo še belo, ko volna mehko kožo. Ko se mrož nauči plavati, mu postane koža trda. Ti lovci odkrijejo s pomočjo letal cela ležišča mrožev.

Viljem Kunst:

KAKŠNO BO VREME

STOLETNI KOLEDAR

Doma smo imeli znamenito knjigo. Že njena zunanost je kazala, da je bila mnogokrat rabljena. Od platnic so ostali le razcefrani koščki, ki so komaj na pol pokrivali oglodane prve liste. Kdor je knjigo na hitro prelistal, je proti koncu opazil zamaščene strani, ki so pričale, da se je knjiga tu mnogokrat odpirala. Na teh umazanih listih je bilo napisano, kakšno bo vreme. Kar za sto let naprej je bilo napovedano. Tam je bilo napisano, kdaj bo dež, kdaj lepo vreme; tam se je moglo brati, kdaj bo nastopila vročina in kdaj bo pritisnil mrz. Določeno je bilo, katere dni bo padla slana, kdaj bo megla in še mnogo, mnogo drugega.

Vsa vas je hodila prebirat prečudno knjigo in se ni mogla načuditi modrijanu, ki je kar za sto let naprej vedel, kakšno bo vreme.

Spominjam se, da so ob poletnih večerih prihajali sosede in že s praga klicali očetu: »Polde! Kaj pravi stoletni koledar? Kosili bi radi, pa ne vemo, ali bo vreme zdržalo, da posušimo.« Prihajali so, da vprašajo, ali bo morda slana, vpraševali so, ali bo nedelja lepa, če bo zgodnja zima in ali bo ostra. Drv je bilo treba pripraviti. Oče sam ni nikdar gledal v

knjigo. Če je kdo vprašal, kakšno bo vreme, mu je odgovoril: »Tam za tramom je knjiga. Pojdi in poglej. Če ti povem jaz in ne bo tako, me boš preklinjal.«

Morda imate tak koledar tudi pri vas. Poprašaj. Če ga ni pri hiši, ga

ima morda sosed. Morda imate doma pratiko, v kateri je vreme napovedano za vse leto naprej. Poišči to knjigo in napravi tale poizkus:

V majhen zvezek si napravi dva koledarja za tri mesece, recimo za oktober, november in december. Zadržuj, če zaznamuješ dneve le s številkami. Nad prvi koledar napiši: Vreme po stoletnem koledarju, pri posameznih dnevih pa zabeleži, kakšno vreme napoveduje ta koledar. Nad drugi koledar napiši: Vreme po mojih napovedih. V ta koledar pri posameznih dnevih napiši, kakšno, misliš, da bo vreme. Kar na pamet. Ko si to napravil, skozi tri mesece opazuj vreme in vsak večer zabeleži v oba koledarja, ali je bila napoved pravilna ali ne. Če je bila pravilna, napiši: Da, sicer pa: Ne. Po preteku treh mesecev seštej, kolikokrat se je zmotil stoletni koledar in kolikokrat ti. Spoznal boš, da sta se motila oba, znalo pa bi se zgoditi, da so bile tvoje poljubne napovedi prav tako točne, kakor one v stoletnem koledarju.

Kdo nam torej pove, kakšno bo vreme? Pratika in stoletni koledar že ne. Pratika lahko pove, da bo n. pr. prvega četrtek, da pa bo za četrtkom petek, ve že vsak otrok. Pratika lahko pove dalje, da bo za sv. Mihaelom sv. Jeronim, pove lahko, na kateri dan v tednu bo padlo Novo leto, celo za Veliko noč in za vse ostale premične in nepremične praznike v letu lahko pove, kdaj bodo. Tudi lunin in sončni mrk lahko določi. Vse to lahko pratika našteje za sto in več let naprej, nobena pratika pa ne more povedati, kakšno bo vreme jutri, še manj pa, kakšno bo n. pr. dne 17. oktobra 1947. leta.

S pratiko torej ne bo nič. Ozreti se moramo drugam. Opazujmo lastovke. Kadar letijo nizko, pravijo, da bo dež. Mnogokrat pa se je že zgodilo,

OKTOBER

Stoletni koledar	Da ne	Jaz	Da ne
1 Jazno		Jazno	
2 Oblačno		Blizu	
3 Dež		Oblatno	
4 Dež			
5			

Napoved vremena za oktober

da so letale visoko, pa je bilo vseeno slabo vreme. Prav tako se zgodi, da se spuščajo tik nad zemljo, pa lepo vreme kljub temu ostane. Zopet nič. Kaj pa močerad in žabica? Praviijo, da sta dobra vremenska preroka. Tudi kamen, ki se »znoji«, kadar se bliža slabo vreme, je tak prerok, vsaj tako pravijo. Opazuj in beleži, koliko znajo ti preroki. Kmalu jih boš pustil na miru. Tedaj zopet nič.

Poslušali bomo vremensko napoved, ki jo pove radio, ali pa jo preberemo v časopisih. To bi bilo že nekaj. Ali — radia in časopisa nima vsakdo pri roki. In — kako pa napovedo vreme časopisi in radio? Mar tudi po stoletni pratiki? Nikakor!

Če hočemo vedeti, kakšno bo vreme, se moramo najprej vprašati, kje nastane. Odgovor ne bo težak. Vreme nastane v zraku. Če je tako, moramo najprej temeljito spoznati zrak.

ZRAK

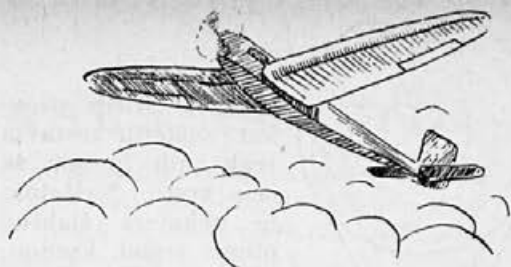
Že v nižjih razredih smo se učili, da nas obdajajo telesa, ki jih delimo na toga (trdna), tekoča in plinasta. Pri plinastih telesih smo na prvem mestu omenili zrak, to je tisti nevidni plin, ki ga vdihavamo, plin, brez katerega ne bi mogli živeti.

IZ ČESA JE SESTAVLJEN ZRAK

Z dokaj enostavnimi poizkusi lahko pokažemo, da se v suhem zraku nahajajo v glavnem štiri sestavine: dušik, kisik, ogljikov dvokis in prah.

Dušika je v zraku približno štiri petine, nekaj nad eno petino je kisika, važen je še ogljikov dvokis, ki zavzema približno 0,03% prostornine. Vsak od naštetih plinov ima svojo važno nalogo, vendar za nastanek lepega ali grdega vremena posamezni plini nimajo posebne važnosti.

Četrto, posebno za vreme važni sestavni del zraka je prah. Pa poreče kdo: prah je le ob cestah in v sobah, kadar pometamo. Vali se tudi iz dimnikov. V gozdu pa, nad morjem in v

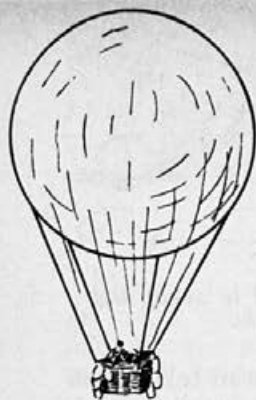

Z aeroplanom bi prišli le nekaj nad 10 km visoko

višavah ni prahu. Temu ni tako. Prah se nahaja povsod, le da ga je tu več, tam zopet manj. Z dolgotrajnimi poizkusi so dognali, da je v vsakem kubičnem centimetru še tako čistega zraka več tisoč prašnih delcev. V mestih so našli v 1 cm³ ob motnem vremenu od 100.000 do 250.000 prašnih delcev. V stanovanjih jih je še mnogo več, zlasti če se ne zrači. Naravnost ogromno pa jih je v prostorih, kjer kadijo. Kadilec namreč z enim samim dimom spusti v zrak okrog 4.000.000.000 (štiri tisoč milijonov) prašnih delcev. Prašni delci so seve silno majhni in posameznih sploh ne moremo videti. Velikost prašnih delcev spoznamo najlepše na naslednjem primeru. V 1 m³ naših »higienskih« stanovanj se nahaja povprečno 300.000.000.000 prašnih delcev. Vsi delci pa tehtajo le približno 1½ g. V tovarnah, kjer se zelo praši, so našli 100 pa tudi 175 g prahu v 1 m³.

Prašni delci v mestih, stanovanjih in drugod so nastali, ko so se drobile trdne tvarine. Mnogo prahu nastane pri gorenju, posebno mnogo ga izbruha vulkani.

Če bi se povzpeli v višine, bi našli do višine 1 km precej »velike« prašne delce, v večjih višinah pa bi bili delci vedno manjši, vedno manj bi bilo delcev, ki so nastali iz trdnih tvarin. Tam v višavah bi namreč našli tudi delce, tako zvana jedrca, ki niso nastala na prej opisan način iz trdnih snovi, temveč iz kapljivo tekočih. Teh prašnih delcev pa ne smemo zamenjavati z drobnimi vodnimi kapljicami, ki jih združene vidimo kot oblak.

Z balonom, na katerem je visela pletena košara, se je človek prvič vzpel v višave

Poleg štirih pravkar naštetih sestavin zraka jih imamo še celo vrsto. Naštejmo le nekatere žlahtne pline: argon, ksenon, kripton, neon in helij. Vsi naštetih sestavni deli pa tvorijo manj kot 1 % vse prostornine zraka.

Zraka pa, ki bi bil sestavljen le iz opisanih delov, v naravi ni.

Tak zrak bi bil popolnoma suh. Zrak v naravi pa je vedno bolj ali manj vlažen. V njem se nahajajo vodni hlapi, ki so za nastanek vremena posebno važni, zato se bomo k njim povrnili v posebnem poglavju. Za sedaj si lahko zapomnimo le to, da vodni hlapi zavzamejo do 4 % celotne prostornine zraka.

KAKO VISOKO SEGA ZRAK

Pojdimo pogledat. To je danes mogoče, saj imamo aeroplane in balone. Poskusimo se dvigniti z aeroplanom. Ne bomo prišli visoko. Že v višini 4000 m se nas bo (ker nismo vajeni) lotila vrtoglavica. Zrak je namreč v višini bolj redek. Pojdimo višje. Ko se bomo približevali višini 10 km, bo zrak že tako redek, da bo aeroplan plaval le z največjo težavo. Najboljši aeroplani pridejo zasledaj le nekaj nad 10 km visoko.

Poskusimo z balonom. Ne pojde dosti bolje. Prišli bi res nekaj kilometrov višje, toda le z največjo težavo in z groznimi mukami. Človek, ki je vajen hoditi po zemlji, se že v višini 4 km počuti zelo neugodno. Z višino pa se to stopnjuje. V glavi se mu prične vrteti, iz nosa mu udari kri.

Po ušesih mu šumi, da je groza, včasih mu udari kri tudi iz ušes, da, celo iz nohtov in skozi kožo. Človeka se loteva omedlevica. Onesvesti se.

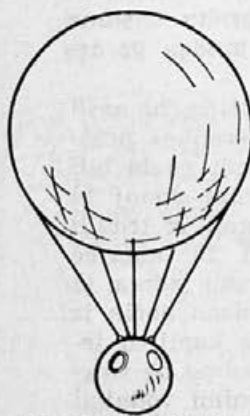
Še eno sredstvo imamo na razpolago: balon z zaprto gondolo. Poskusimo z njim. Pod balonom visi kovinasta krogla, ki bo naše prebivališče. Ko zlezemo vanjo, jo zaprejo tako, da zrak ne more niti v njo niti iz nje. Da se ne bi zadušili, ponese s seboj steklenice s kisikom. S takim balonom so prišli do višine 22 $\frac{3}{4}$ km. Višje človek za enkrat ni prispel.

Ali je v višini 22 $\frac{3}{4}$ km konec zračnega morja? Konec ozračja? Ne. Z balonom brez ljudi so prišli v še večje višine. Izračunali pa so, da sega zrak nekako do 55 km višine. Tam se neha zračno morje, na dnu katerega mi živimo. Zmotna pa je misel, da je meja ostro zarezana kakor na primer pri morju. Zrak je v višino vedno redkejši, pri višini 55 km pa ga je že tako malo, da lahko rečemo, da tam neha. Kaj pa potem? Potem pa pričnjenja brezkončni svetovni prostor, vsemirje. Če bi se nam posrečilo zgraditi letalo, ki bi nas pripeljalo na mejo ozračja, bi nebo, ki ga z zemlje vidimo v prekrasni modri barvi, videli črno, na tem nebu pa bi sijalo modro sonce in modre bi bile zvezde.

Če primerjamo debelino zračnega plašča (55 km), ki obdaja našo Zemljo, s polumerom Zemlje (6370 km), vidimo, da tvori zrak preko Zemlje le tanek pajčolan. Narišimo na tablo krog s polumerom 50 cm. Če predstavljamo ta krog velikost naše Zemlje, predstavlja črta, s katero smo ga narisali, višino zračnega morja. (Črta mora biti debela 8 mm.)

Tako narisana slika pa ni popolnoma pravilna. Znano je, da je Zemlja nekoliko sploščena, sploščen pa je tudi zrak. Nariši krog še enkrat pa s kreda proti ravniku pritisni, proti tečajema pa popusti. Sedaj je iz slike razvidno, da je nad ravnikom plast zraka debelejša kot nad tečajema.

(Se nadaljuje.)

Stratosferni balon, s katerim so prišli do višine 22.750 m

DOMAČA VREMENSKA PRAVILA

Živali. Ako se škrjanček dvigne in ostane dolgo časa visoko v zraku, bo vreme ostalo lepo. Tudi večerni ples mušic v velikih skupinah pomeni stalno vreme. Visoki let lastovke kaže na lepo vreme, nizki let pa na spremembo. Znamenje slabega vremena je, ako so muhe posebno nadležne.

Megla. Nizka jutranja megla v dolinah nam prerokuje lepo vreme. Ako se megla po dežju hitro dviga, posebno iz gozdov, moramo pričakova-

ti poslabšanje vremena. Nasprotno je pričakovati zboljšanje vremena, ako se megla po dežju vleže na doline. Jutranja megla je znak za lepo vreme.

Dež. Lepo vreme je pričakovati, ako dežuje po jasni noči nekaž ur pred sončnim vzhodom. Jutranji dež navadno ne traja dolgo. Ako se zjasni zjutraj po enajsti uri, dobimo popoldanski dež. Pršenje iz oblakov prinaša suho vreme. Mavrica naznanja zboljšanje vremena.

Stefanija Gruden:

Š I P E K

Janezek je dobil pošiljko od strica Matevža. Brž razveže vrvico, odkrije škatlo, in glej: same lepe, rdeče šipkove jagode, na vrhu pa pismo:

Ljubi Janezek!

Danes Ti pošiljam te rdečelične hruščice kot pozdrav iz našega kraja. Saj se še spominjaš naših gozdnih lazov, kjer je toliko šipkovih grmov. Ti lepi plodovi so spomin nanje. Letos smo jih nabrali veliko. Tvoja sestrična Micika je že pridno pri delu, ki zahteva potrpljenja. Treba je razpoloviti vsak plod, odluščiti semenčke od rdečega mesa in nato varno sušiti — semenčke posebej, luskin (oplodje) posebej in sicer tako, da ostane oplodje živordec. Iz tega bomo kuhali čaj, ki je dober in zdrav, da ni kmalu takega.

Čital sem, da nabirajo letos v Švici šipkov plod v ogromnih množinah, ker vsebuje toliko zdravilne sile, da pomaga človeku ohraniti si zdravje. Ravno iz tega vzroka bodo v Švici tudi vojaške kuhinje preskrbovale vojaštvo s šipkovim čajem.

Tvoja mama zna vkuhati šipkove jagode v zdravo mezgo. Ne smejo predolgo vreti, da se z ognjem zdravilna moč preveč ne zamori. Če si je boš namazal na kruh 1 malo žličko vsak

dan, boš laže ključoval nalezljivim boleznim.

Prilagam dva recepta za šipkov čaj.

Upam, da si zdrav korenjak in mišliš kdaj na nas in na to, česar si se pri nas naučil. Ali pridno ješ žgance, kašo in kruh iz naše črne moke?

Vesel sem, da nam je ljubi Bog dal letos zopet vsega dovolj, tako lahko tudi Vama kaj pošljemo.

Ostanita zdrava Ti in mama!

Stric Matevž.

Kako dober je striček! Mamica in Janezek sta vesela in čitata še tole:

Šipkov čaj:

1. Šipkovo oplodje pristaviš v mrzli vodi k ognju; ko začne vreti, čakaš, da vre 5 minut. Nato je čaj gotov in ga odcediš. (5 % oplodja na 100 % vode.)

2. Šipkovo seme (3 male žličke) in nekaj luskin (oplodja) pustiš čez noč v $\frac{1}{2}$ litra vode (8—12 ur). Zjutraj pristaviš in kuhaš 10 minut. Potem naj ostane čaj pokrit še 20 minut, nato ga odcediš.

Oba čaja sta dobra s sladkorjem ali brez sladkorja.

Potem gre mamica takoj na delo. Reže jagode, jih suši za čaj, nekaj jih pa vkuha v okusno šipkovo mezgo. Koliko truda ima in skrbi! Pa vse za svojega otroka!

DRAGI ČITATELJI .NAŠEGA RODA*!

Napisati vam hočem zgodbe, ki sem jih izvedel, ko smo kožuhali koruzo.

DVA POTEPUHA

Dva potepina sta se klatila po cesti. Okrog poldneva pa jima začne od gladu zvoniti v želodcu. Ker pa še niso izumili takega stroja, da bi se ob njem od zraka živelo, sta morala iti prosit. Prvi odide v neko hišo, izmakne skledo z mesom in zeljem ter se vrne na cesto. Tu reče svojemu tovarišu: »Za zadnje pare sem kupil to jed, a ker rabi gospodinja skledo, hitiva, ti jo nato vrneš in se lepo zahvališ.«

Res sta urno pospravila meso, dočim jima zelje ni šlo tako v slast. Drugi se nato odpravi v hišo. »Hvala lepa!« reče gospodnji. A ko ta zagleda skledo brez mesa, zakriči: »Potepuh ničvredni!« Hitro zgrabi metlo, ki ji je bila najbližja, in z njo našeška potepuha, da je kar škripalo.

Ves marogast pristoka pod milo nebo.

KRAVJA DIRKA

Pri cerkovniku so imeli kravo Lisko. Nekega opoldneva jo je šla žena molst. Ne vem iz katerega vzroka pa jo krava sune z rogovi v rebra, da ji posoda z mlekom odleti v drugi konec hleva.

Videč to, se cerkovnik silno razjezi na kravo, spleza ji na hrbet ter jo čvrsto drži za roge. A krava — ne bodi lena — se odtrga od jasli in hajdi iz hleva. Dirka je šla ravno mimo župnišča in gospod župnik, ki je stal med vrati, vpraša cerkovnika: »Hej, gospod cerkovnik, kam pa tako naglo?«

Cerkovnik pa odgovori: »Ne vem, go spod župnik, vprašajte Lisko!«

Goričan Martin,
učenec IV. razr. viš. lj. šole
v Lokavcu.

ALKOHOL JE STRUP

Ko je Noe nasadil trto, je prišel satan in jo zalil s krvjo pava. Ko je trta poglala listje, jo je poškrupil s krvjo opice.

Ko so se pokazale jagode, jih je poškrupil s krvjo leva. Ko so jagode dozorele, jih je poškrupil s krvjo prašiča. Ko pijanec izpije nekaj kozarcev vina, postane kakor pav samozavesten. Ako pije naprej, postane zabaven in zgovoren kakor opica. Če ga alkohol popolnoma omami, se pa valja kakor najgnusnejši prašič po lužah in tam zaspi.

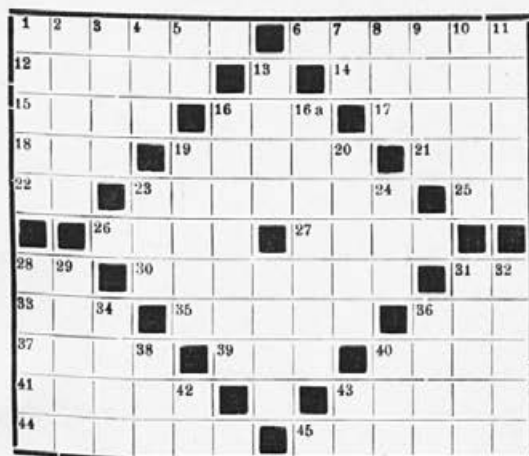
Adela Plevčak,
IV. r. dek. lj. š. v Celju.

SOČUTNI DEČEK

V šoli so se pripravljali na izlet. O, to je bilo živžava, govorjenja in razpravljanja. Učenci so stikali glave, se pogovarjali, kaj bodo vzeli s seboj in kako se bodo oblekli. Na obrazih jim je žarela mladost, veselje in zdravje. Ves razred se je veselil. Le tam ob oknu je zamišljen in osamljen sedel Protarjev Ivan iz Vraš. On se pač ni mogel veseliti izleta. Njegov oče je bil že več tednov brez dela, mama pa je prala in pospravljala drugim, da je preživljala šestero otrok. Ne, Ivan nikakor ni mogel na izlet. Sedel je mirno, z rokama pa je podpiral glavo. V zadregi je gledal skozi okno, preko ceste v gozd in razmišljal. Iz njegove zamišljenosti ga je nenadoma zdramil učiteljev glas: »Ali ti, Protar, ne boš šel z nami?« Ivan se je stresel, vstal in dejal po kratkem premolku: »Ne, gospod učitelj, oče ne zasluži in mnogo nas je doma.« Učitelju se je fant zasmilil pa je povzel: »Otroci, usmilite se svojega součenca in prinesite jutri vsak majhen dar!« Drugi dan so zbrali učenci lepo vsotico, zraven pa je primaknil še gospod učitelj nekaj. Z veseljem so mu izročili denar. Toda Ivan je počasi vstal in spregovoril: »Hvala, najlepša vam hvala, ampak oprostite« — beseda se mu je trgala — »jaz vseeno ne bom mogel z vami; dve sestrici in trije bratci čakajo doma zaman kruha, jaz pa da bi se veselil in užival?! Ne, tovariši, resnično ne morem!« Oči součencev so ga začudeno in nepremično gledale, vladala je tihota in Ivanov jok je votlo odmeval v veliki učilnici.

Hinko Bažec,
Dev. Mar. v Polju.

KRIŽANKA

Vodoravno:

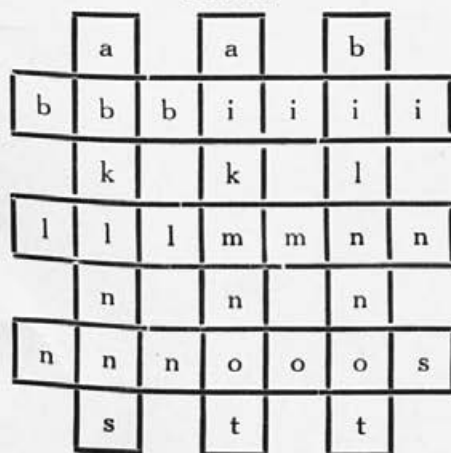
1. molimo vsak dan; 6. oseba, ki pere; 12. prostorninska enota; 14. ime našega kralja; 15. tako ali tako, vseeno; 16. bedast; 17. up, množina; 18. poveljnik na vzhodu; 19. oblika glag. bedeti; 21. del ladje; 22. medmet; 23. štajerska metropola; 25. okrajšava za jugoslov. agencijo; 26. nasprotno od dosti, veliko; 27. »eden« v narečju, tudi mesto; 28. osebni zaimsek, 2. skl.; 30. nasprotno od starinski, nesodoben; 31. osebni zaimsek; 33. gledamo za njim; 35. dotik; 36. zaimsek; 37. oblika glagola tipati; 39. rabi šivilja; 40. zelenjava; 41. oblika gl. opiti se; 43. oblika glag. greti; 44. »računam« v narečju; 45. letni čas.

Navpično:

1. lepo vedenje; 2. velelnik glag. čitati; 3. plin; 4. nedoločni zaimsek; 5. prostorninska mera; 7. pesnitev; 8. reka v Franciji; 9. isto kot 15. vodoravno; 10. drevo, trd les; 11. velik prostor, kjer se vrše bikoborbe ali razne tekme; 13. oblika glag. soditi; 16. neroden, srbohrvatsko; 16.a oblika glag. ribariti; 19. napihnjen gumij; 20. pameten; 23. »imam« v narečju; 24. isto kakor 8. navpično; 28. pogonsko sredstvo; 29. četa, moštvo; 31. zemlja ob vodi; 32. prehlad; 34. mamilo, na Vzhodu se primeša tobaku; se nahaja v maku; 36. kralj ptičev; 38. nizek glas; 40. pritlično drevo; 42. isto kakor 25. vodoravno; 43. gol, nag; hrvatski; tako se tudi izgovori ime najslavnejšega nizozemskega slikarja.

MREŽA

(Manica)

Prestavite črke v kvadratih tako, da dobite v vodoravnih in navpičnih vrstah: 1. mesto, znano iz Svetega pisma, 2. svojevrsten strup, 3. zgodovinsko ime turškega cesarja.

UGANKA

(Manica)

Ruda, osa, Lah, lan, os, zid, riž.

Vsaki gornji besedi dodajte spredaj po eno črko, da dobite nove besede. Nove črke pa vam dajo priimek enega najboljših sodobnih pesnikov.

UGANI

*Okroglo je in belo,
brez oken in brez vrat,
razbiti mora steno,
kdor ven prišel bi rad.*

RAZPIS NAGRAD

Štirje izžrebani rešilci križank in vseh ugank bodo prejeli lepe nagrade.

